

Bolduc

Butlletí Cultural Informatiu de l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona

www.dipta.cat

La documentació,
al servei dels usuaris...
més immediats

L'èxode de fons personals
tarragonins a Barcelona

El Servei del Cadastre
de Rústica

El bloc Verge del Carme
del Serrallo

Diputació Tarragona

Número 14 Segon semestre 2013

La documentació, al servei dels usuaris... més immediats

L'article invitat d'aquest número de BOLDUC incideix en l'arrossegada polèmica sobre la procedència dels fons documentals, tot mostrant com hi ha fons documentals de diverses personalitats camptarragonines del món de la música i de la literatura que estan custodiats en diferents centres documentals de... Barcelona.

Tot arxiu o biblioteca sol contenir entre els seus fons algun material de procedència forana, un material concret que per simple qüestió de gènesi geogràfica hauria d'estar dipositat en el seu corresponent arxiu i a disposició dels usuaris potencialment més interessats.

En l'actualitat són pocs els municipis, i comptades les comarques, que no disposin del seu servei d'arxiu. No hi ha excusa, doncs, per no abordar una problemàtica com aquesta amb valentia, decisió, coherència i consens. Modificar l'actual contingut i estructura dels quadres de classificació no és obrir una capsula de Pandora, sinó emprendre una reforma necessària que actualitzi la disposició dels fons documentals en benefici dels usuaris... més immediats._

Bolduc_

Butlletí Cultural Informatiu de l'Arxiu General
de la Diputació de Tarragona

Coordinadors:
Eugení Perea
Manel Güell

Col·laboradors:
Equip tècnic de l'Arxiu General: Sergi Borralló Llauredó,
Ramon Cornadó Serra, Benet Martí Álvarez, Kelma Martínez Toro
i Sara Pérez Rodríguez

Carrer de Vila-seca, 28
43110 La Canonja
Tel. 977 547 662 / Fax 977 196 080
arxiu@dipta.cat

Disseny i maquetació:
Unitat d'Imatge Corporativa i Disseny Gràfic
de la Diputació de Tarragona

www.dipta.cat

Diputació Tarragona

Sumari_

Pòrtic

La documentació, al servei dels usuaris...
més immediats

Assaig

L'èxode de fons personals tarragonins
a Barcelona

Fons

El Servei del Cadastre de Rústica

Acció cultural

Recull de premsa i bibliografia

Les imatges de l'arxiu

El bloc Verge del Carme del Serrallo

L'èxode de fons personals tarragonins a Barcelona

Les vicissituds dels arxius i biblioteques catalans en l'època contemporània són un reflex de les de la història del país. Tant la guerra del Francès com la del Trienni Liberal o les tres Guerres Carlines, van suposar una important destrucció del patrimoni documental i bibliogràfic, especialment de caràcter eclesiàstic. Les desamortitzacions del segle XIX comportaren, a més de la pèrdua de fons medievals i moderns, l'exili forçat a Madrid dels arxius dels grans monestirs, sense que els diversos governs centrals s'hagin preocupat per la seva devolució als llocs de procedència, ni tan sols per a la realització d'una correcta descripció i difusió.¹ Aquesta disparitat i dispersió geogràfica, juntament amb la voluntat peregrina d'alguns donants, han propiciat que, actualment, molts fons documentals de personalitats de l'àmbit de la demarcació de Tarragona (Camp, Conca de Barberà, el Priorat i les Terres de l'Ebre) restin dipositats en centres documentals forans, principalment barcelonins.

En aquest article volem aportar una reflexió a través d'una relació no exhaustiva d'alguns d'aquests fons personals, existents a la ciutat de Barcelona, tot incidint en els centres que els custodien i la dimensió de les personalitats titulars d'aquests fons.

La Biblioteca de Catalunya (BC)

LA INSTITUCIÓ

La Mancomunitat de Catalunya, que unia les quatre províncies catalanes, impulsà una xarxa de biblioteques populars arreu del territori. A Barcelona el 1907 s'havia creat la Biblioteca de Catalunya sota dependència de l'Institut d'Estudis Catalans, que s'obriria al públic el 1914, i que el 1931 es traslladà al magnífic edifici de l'antic Hospital de la Santa Creu.² Des d'un principi, un dels principals objectius que perseguia l'IEC fou preservar la funció d'acollir i conservar la producció

1 Vegeu: GONZALVO i BOU, Gener. "Desamortització i arxius: l'exemple del Monestir de Poblet". *Lligall*, AAC, 11 (1997), 11-29, i GRAU i PUJOL, Josep M. T.; GÜELL, Manel. "La crònica negra de la destrucció d'arxius a la demarcació de Tarragona". *Lligall, Revista Catalana d'Arxivística*, AAC, Barcelona, 18 (2001), 65-120. Aprofito per agrair sincerament la lectura atenta i la revisió acurada del text del present treball que ha fet el bon amic Manel Güell, així com els seus suggeriments i les dades complementàries que han enriquit el seu contingut.

2 Sobre aquesta institució sanitària barcelonina es pot consultar: AGUT, Joan. "El Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, más de cinco siglos de historia", *Catalònia Cultura*, 10 (1988) 46-47; CASTEJÓN, Nativitat. *Aproximació a l'estudi de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona. Repertori documental del segle XV*. Barcelona: Fundació Noguera, 2007, i REVENTÓS i CUNILL, Jacint. "L'Hospital de la Santa Creu. Una aproximació a la seva història", *L'Avenc*, 291 (maig 2004) 12-17. Sobre la Biblioteca de Catalunya, vegeu: PANYELLA, Vinyet. *The Biblioteca de Catalunya*. National Library of Catalonia. [Barcelona]: BC, 1993, FONTANALS JAUMÀ, REIS; MARGA LOSANTOS. *Biblioteca de Catalunya. 100 anys. 1907-2007*. Barcelona: BC, 2007, GUDAYOL, Anna. *El salvament de les biblioteques catalanes durant la guerra civil. Les «notes» de Jordi Rubió*. Barcelona : IES, 2007, i RODRÍGUEZ PARADA, Concepción. *Los fondos patrimoniales de la Biblioteca de Catalunya*. Florència: Leo S. Olschki, 2010.

bibliogràfica catalana, però també qualsevol mena de fons amb informació útil per a l'estudi i la coneixença del passat, com reflecteixen els estatuts de la BC.³

L'assoliment de l'autonomia amb la Generalitat durant la II República suposà l'assumpció plena de competències en matèria de cultura. Malauradament, amb l'esclat de la Guerra Civil (1936) els anarquistes, els sindicalistes i altres forces polítiques, idearen crear un nou ordre i s'obsessionaren a reduir a cendres el patrimoni documental i artístic, sobretot el religiós. Dins d'aquest context advers, la tasca de salvaguarda del patrimoni bibliogràfic, documental i gràfic duta a terme per Agustí Duran i Sanpere (Cervera, 1887 - Barcelona, 1975), cap de la Secció d'Arxius del Servei de Patrimoni i posteriorment per la BC, esdevingué fonamental per a la seva preservació fins als nostres dies. En una trajectòria de cent anys i escaig, la BC ha assolit la recollida i conservació de més de tres-cents fons documentals singulars, pertanyents als àmbits artístic (arquitectura, dibuix, disseny, literatura, música), científic, polític i social.

La dictadura del general Franco utilitzà els arxius amb finalitats repressives, per a la qual cosa confiscà milers

de documents d'ajuntaments, associacions i particulars catalans (i d'altres territoris) per elaborar les fitxes per a la "Causa General",⁴ alguns dels quals encara romanen a Salamanca, suposem que simbòlicament com a botí de guerra per part de l'Estat.⁵ En matèria cultural, les autoritats franquistes continuaren organitzant els arxius i biblioteques sobre la base de la demarcació provincial, i a Barcelona van aprofitar les infraestructures existents (la referida Biblioteca de Catalunya, amb el canvi de nom preceptiu, Biblioteca Central, i d'altra banda l'Arxiu Reial de Barcelona, amb el manteniment del nom d'Archivo de la Corona de Aragón).

ELS DIPÒSITS

El dinamisme econòmic i cultural existent a Barcelona va atraure i concentrar estudiants, intel·lectuals, professionals, artistes i literats que podien desenvolupar les seves inquietuds i alhora trobar sortides laborals a la Universitat, les escoles, els conservatoris, els diaris, les editorials o altres organismes i institucions públiques o privats.

En aquest marc hem de situar el dipòsit, la cessió o la compra de llegats personals de diferents personalitats

³ MONTALT, M. Rosa. "Cent anys de patrimoni musical a la Biblioteca de Catalunya, 1908-2008". Dins: *Segon Congrés Internacional de Música a Catalunya (Barcelona, 8, 9 i 10 de maig de 2008). Llibre d'actes*. Barcelona: Consell Català de la Música, 2012, 626-631, i MONTALT, Rosa. "Els papers dels nostres músics. Els fons personals de la Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya". *Sonograma Magazine* [En línia] Octubre de 2013, núm. 20. Disponible a www.sonograma.org.

⁴ Vegeu GAVALDÀ TORRENTS, Antoni. "La 'Causa General' com a font historiogràfica per estudiar la repressió franquista". Dins: *Guerra Civil i Franquisme seixanta anys després*. [Santa Coloma de Farners]: Centre d'Estudis Selvatans, 2000, 165-174 i COROMINAS NOGUERA, Mariona. "Los archivos en el régimen franquista. La memoria histórica de una etapa política". *Entelequia. Revista interdisciplinaria*, 7 (2008 = La memoria como conflicto. Memoria e historia de la Guerra Civil y el Franquismo) 281-299.

⁵ Un seguiment de la qüestió a: FERRER GIRONÈS, Joaquim; JOSEP M. FIGUERAS; JOSEP M. SANS TRAVÉ. *Els papers de Salamanca. Història d'un botí de guerra*. Barcelona: Llibres de l'Índex, 1996 (Descoberta; 22); BERNAL, Àngels; MIQUEL CASADEMUNT; ANTONI MAYANS. *La documentació catalana a Salamanca. L'estat de la qüestió 1936-2003*. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya / Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 2003; CRUAÑES TORT, Josep. *Els papers de Salamanca. L'espoliació del patrimoni documental de Catalunya (1938-1939)*. Barcelona: Edicions 62, 2003; BERNAL I CERCÓS, Àngels. "L'ANC fa un estudi sobre el patrimoni documental català que es troba a l'Arxiu de Guerra Civil de Salamanca". *ANC. Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya*, 7 (febrer de 2004) 2-5; COMISSIÓ DE LA DIGNITAT. *The Archives Franco Stole from Catalonia. The campaign for their return*. Lleida: Milenio, 2004, i FERÁNDEZ JOSÉ, Xavier; ISIDRE VIRGILI I PONS. *Paraules de guerra. Tarragona als Papers de Salamanca*. Tarragona: Àrola, 2006.

nascudes a les comarques de Tarragona i establertes a Barcelona, on finalment traspassarien, tant en els anys vint i trenta del segle XX com en els de la foscor de la dictadura franquista, quan la sensibilitat per la salvaguarda d'arxius era limitada i pocs eren els llocs on es podia confiar la seva custòdia amb seguretat, la qual cosa és d'agrair, tant per part dels donants com dels receptors, per tal com gràcies a ells s'han pogut conservar, i avui podem consultar, documents d'un gran valor històric. Aquesta alta valoració, prestigi i consideració de la Biblioteca de Catalunya, que amb la democràcia esdevingué Biblioteca Nacional, encara continua en l'actualitat, ara sí amb molts més mitjans humans i materials, i d'aquest fet ens en felicitem. Potser el seu èxit també rau en la centralitat urbana.

ELS FONTS MUSICALS

Les comarques tarragonines tenen una destacada tradició de personalitats del món de la música, a més de pedagogs, musicòlegs i compositors de relleu com Felip Pedrell i Sabatè o Salvador Ritort i Faus, per citar-ne només un parell. Aquest segon deixà un considerable fons de partitures musicals que avui es poden consultar a l'Arxiu General de la Diputació.⁶ Però el llegat d'altres músics no hem tingut la sort de preservar-los al lloc d'origen, i molts d'ells han fet cap a Barcelona, la majoria a la Biblioteca de Catalunya.

El compositor tortosí Felip Pedrell fou l'autèntic impulsor d'un fons musical a la BC. Entre 1908 i 1909 publicà el catàleg del fons musical de Joan Carreras Dagas, que ell mateix classificà i catalogà, i que el 1912 diposità a la BC. Cinc anys més tard hi dipositava el seu propi fons documental, arxiu personal i biblioteca musical, amb condició que s'hi creés un departament de Música.⁷ A aquests dos fons, diguem-ne fundacionals, en seguí un tercer de l'insigne Isaac Albéniz (1927), i pocs anys més tard el de la Catedral de Barcelona. A la segona meitat de segle fou quan es produïren la major part d'ingressos. En la majoria dels casos s'hi poden trobar documents relacionats amb altres músics, artistes plàstics, crítics literaris, escriptors, periodistes, polítics i altres personalitats del món cultural de la seva època.⁸

En l'àmbit musical, doncs, a la Biblioteca de Catalunya s'hi conserven els fons i col·leccions de diversos musicòlegs de les comarques tarragonines. Una relació, sense ànim d'exhaustivitat, documentada a partir del seu web ens portaria a incloure-hi alguns de força coneguts:

— El prevere Higiní Anglès i Pàmies (Maspujols, 1888 - Roma, 1969).⁹ Fou conservador de la Secció de Música de la BC, càrrec en el qual cometé la classificació i catalogació dels fons de Joan Carreras i de Felip Pedrell, entre d'altres. El

⁶ PEREA I SIMÓN, Eugeni. "El fons musical de Mn. Salvador Ritort i Faus de l'Arxiu de la Diputació de Tarragona". *El Pont de Fusta*, Vila-seca, 268 (juny de 2003) 23; PEREA I SIMÓN, Eugeni. "Mn. Salvador Ritort i Faus. Un urgellenc il·lustre a l'arxidiòcesi de Tarragona". *Urtx. Revista Cultural de l'Urgell*, 16 (2003) 259-262; PEREA I SIMÓN, Eugeni - Manel GÜELL. *Guia de l'Arxiu de la Diputació de Tarragona*. Tarragona: Diputació, 2004, p. 50, i "El fons de partitures de Mn. Salvador Ritort i Faus". *Bolduc* [En línia], Gener de 2007, núm. 2, p. 5-6. www.dipta.cat.

⁷ CRESPI, Joana. "El departament de Música de la Biblioteca de Catalunya (Barcelona)". *Anuario Musical* (1994) 6-9.

⁸ MONTALT. *Cent anys de patrimoni musical...*; MONTALT. "Els papers dels nostres músics...".

⁹ DOLÇ I CARTANYÀ, Jordi. *Higiní Anglès. 1888-1969. Prevere de Maspujols (Baix Camp), musicòleg*. Tarragona: El Mèdol, 1988.

seu fons arribà procedent del Pontificio Istituto di Musica Sacra de Roma, que Anglès havia dirigit durant més d'una dècada.¹⁰

— El compositor Robert Gerhard (Valls, 1896 - Cambridge, 1970).¹¹ El fons abasta des de 1896 fins a 1996 i es compon de documentació d'àmbit professional, obra pròpia i d'altres autors, textos i homenatges, retalls de premsa, programes de mà i correspondència. Altres fons pertanyents al mateix compositor es poden consultar a l'Institut d'Estudis Vallencs i a la Universitat de Cambridge.¹²

— El també compositor Xavier Gols i Soler (la Canonja, 1902 - Tarragona, 1938).¹³ És un fons petit de partitures (impreses i manuscrites) i programes, de principis del segle XX que fou cedit per la filla, Mercè Gols, l'any 1990.

— L'organista i mestre de capella Josep Marraco Xauxas (Reus, 1814 - Barcelona, 1873).¹⁴ Es tracta d'una col·lecció de partitures manuscrites i impreses.

— El violinista, violista i professor Francesc

Musolas i Tomàs (Valls, 1878 - Barcelona, 1937).

El seu fons personal conté documentació laboral, associativa i professional, a més de quaderns, articles sobre ell i revistes, i abasta el període comprès entre els anys 1918 i 1937. Va ser cedit per Lluís Broggi.

— El compositor i musicòleg Felip Pedrell i Sabaté (Tortosa, 1841 - Barcelona, 1922).¹⁵ Els seus papers van de 1918 a 1938 i es tracta, bàsicament, de documentació musical, partitures manuscrites, llibrets musicals i correspondència.¹⁶

— El també musicòleg Miquel Querol i Gavalrà (Ulldecona, 1912 - Vinaròs, 2002).¹⁷ El 2006 la seva vídua va fer donació del llegat del seu espòs a la Biblioteca de Catalunya, degudament inventariat: hi ha partitures i partícels, manuscrites i en esborrany, de música sacra, litúrgica i vocal, amb misses i motets, cantates, cants marians, elegies, goigs, himnes i virolais; també balades, marxes fúnebres, minuets, serenates, sonates i romanços. Consta, així mateix, d'alguna carta, informe, discs compactes i fotografia.

¹⁰ MONTALT. "Els papers dels nostres músics...".

¹¹ VENTURA I SOLÉ, Joan. *Robert Gerhard Ottenwaelder. Un vallenc universal*. S.l.: s.e. Impr. Castells, 1976; HOMS, Joaquim. *Robert Gerhard i la seva obra*. Barcelona: BC, 1991; HOMS, Joaquim. *Robert Gerhard*. Barcelona: Labor, 1992; AA.DD. *Robert Gerhard. Centenari 1896-1996*. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1996; SARDÀ, Albert. "Robert Gerhard. Un gran impuls per a la música catalana". *Quaderns de Vilaniu*, Valls, 40 (2001) 62-70.

¹² ESTANYOL, Margarida. "El llegat no musical de Robert Gerhard a la Cambridge University". *Catalunya Música*, 141-142 (juliol-agost de 1996) 42-44.

¹³ SOLER I SARDÀ, Josep; RAÚL BENAVIDES I OLLER. *Xavier Gols i Soler. 1902-1938*. Tarragona: Arola, 2004.

¹⁴ OLESTI I TRILLES, Josep. *Diccionari Biogràfic de Reusencs*. Reus: Ajuntament, 1992, II, 418-419.

¹⁵ JOVER FLIX, Mariano. *Felipe Pedrell. 1841-1922. Vida y obra*. Tortosa: Patronato Municipal de Música, 1972 (Barcelona: Impr. Casa de la Caridad, 1973); BONASTRE, Francesc. *Felipe Pedrell. Acoaciones a una idea*. [Tarragona]: Caja de Ahorros Provincial, 1977; Dossier: "Felip Pedrell. Als 150 anys del seu naixement", a *Revista Musical Catalana*, 85 (novembre de 1991) 23-39; ARNAL MAQUEDA, Jaume. *Felipe Pedrell, Compositor. 1841-1922*. [S.l.]: Asociación Cultural A-17, 1991 i *Pedrell. 1841-1991. Alcanar a Felip Pedrell*. Alcanar: [Societat Filatèlica i Numismàtica d'Alcanar?], 1991.

¹⁶ ANGLÈS, Higini. *Catàleg dels manuscrits musicals de la col·lecció Pedrell*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1921.

¹⁷ RUBIO TORRENT, Maria-Cinta. *Homenatge a l'Excm. Sr. En Miquel Querol i Gavalrà. 1912. En el seu 75 Aniversari*. Catálogo cronológico de los libros, artículos y obras musicales publicadas entre 1942-1986 precedido de efemérides biográficas. Ulldecona: Ajuntament, 1987; CASOLA SALVATELLA, Sílvia. *Miquel Querol, home de música*. [Ulldecona: l'autora], 2003 i ARNAU BORRÀS, Laia. "Miquel Querol. L'home que pensa, l'home que canta, l'home que estima". *Raïls*, Ulldecona, 28 (2012) 94-121.

— El violoncel·lista reusenc Antoni Planàs i Marca (Reus, 1890 - Barcelona, 1980).¹⁸ L'inventari del seu fons consigna partitures de música escènica, vocal, instrumental i lleugera, en arranjaments, manuscrits i impresos, i així mateix partitures, manuscrites i impreses, d'altres autors. També correspondència, enregistraments sonors, fotografies, goigs, programes de mà i revistes. A més de la BC, es troba documentació sobre Planàs a l'Arxiu Comarcal del Bages, al Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró i al Museu Torres Amat de Sallent.

FONS LITERARIS

En el camp de l'assaig i la creació literària, els representants de les comarques meridionals entre els fons personals dipositats a la BC són també nombrosos. Així, hi trobem els escriptors i historiadors següents:

— Antoni Aulèstia Pijoan (Reus, 1849 - Barcelona, 1908).¹⁹ El seu fons es compon de quatre volums amb documentació personal, correspondència, notes d'excursions i materials de treball, cedits pels hereus. Va des de 1871 a 1890.

— Enric Bayerri Bertomeu (Tortosa, 1882-1959).²⁰ De 1864 a 1947, la documentació servada està integrada per correspondència i textos relacionats amb el setmanari *El Radical*.

— Àngel Guimerà i Jorge, poeta i dramaturg (Santa Cruz de Tenerife, 1845 - Barcelona, 1924).²¹ Vinculat pels seus orígens familiars al Vendrell. Té documentació personal i gràfica, correspondència rebuda, obra pròpia, documentació administrativa de *La Renaixença* i recull de premsa, i s'enquadra entre 1850-1926.

— Alfons Maseras Torrents, escriptor i traductor (Sant Jaume dels Domenys, 1884 - Tolosa de Llenguadoc, 1939).²² El llegat de Maseres conté obra literària (narrativa i teatre) i documentació particular autògrafa i mecanoscrita.

— Francesc Mestre Noè, publicista, cronista i editor de premsa (Tortosa, 1866-1940).²³ Hi ha dipositat: anotacions, documents notarials familiars, correspondència, retalls de premsa, obra de creació i divulgadora, tot del primer terç del segle XX.

— Manuel de Montoliu i de Togores, crític i historiador de l'art (Barcelona, 1877-1961).²⁴ El fons

¹⁸ OLESTI. *Diccionari Biogràfic de Reusencs...*, II, p. 522.

¹⁹ OLESTI. *Diccionari Biogràfic de Reusencs...*, I, p. 67-68 i TOMÀS, Margalida. *L'obra literària i crítica d'Antoni Aulèstia i Pijoan*. Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 2009.

²⁰ BEGUER PINYOL, Manuel. "Don Enrique Bayerri Bertomeu, nuestro último y primer historiador". *La Zuda*, 29 (novembre de 1958) 566-570 i MIRAVALL I DOLÇ, Ramon. *Enric Bayerri i el Museu Arxiu de Tortosa*. Tarragona: Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV. Diputació, 1987.

²¹ JUNYENT, Josep M. *Àngel Guimerà: vida i obra. 1845-1924*. Barcelona: Millà, 1968; MIRACLE, Josep. *Àngel Guimerà, creador i apòstol*. [Barcelona]: Abadia de Montserrat, 1990; *Àngel Guimerà. 150 aniversari. 1845-1995*. Sel. Albert Ibañez. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Institució de les Lletres Catalanes, 1995; *Àngel Guimerà. 150è aniversari del seu naixement. Breu antologia commemorativa*. II. Natàlia Aribau. El Vendrell: Comissió Any Guimerà, 1996, etc.

²² DOMÈNECH, Cristòfor de. *El Novel·lista català Alfons Maseras*. Barcelona: [Tallers Gràfics de Josep Campàs], 1922; CORRETGER, Montserrat. *Alfons Maseras. Intel·lectual d'acció i literat. Biografia, obra periodística, traduccions*. Barcelona: Curial, 1995 i d'aquesta mateixa autora: *L'obra narrativa d'Alfons Maseras*. Barcelona: Curial, 1996.

²³ MIRAVALL I DOLÇ, Ramon - Maria Antònia PARÉS I ESTIL·LES. *El Nacionalisme en el pensament de Francesc Mestré i Noè*. Tortosa: Dertosa, 1985.

²⁴ TORRES BRULL, Federico. *Bibliografia de Manuel de Montoliu. Homenaje en sus bodas de oro con las letras*.

Tarragona: [Sugrañes], 1951; MONTOLIU, Manuel de. *Memorias de infancia y adolescencia*. Tarragona: Diputación Provincial, 1958; *Manuel de Montoliu: homenaje póstumo*. Tarragona: Diputación Provincial, 1961; ARITZETA, Margarida. *Obra crítica de Manuel de Montoliu*. Tarragona: Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV, 1988 i DD.AA. *Homenaje a D. Manuel de Montoliu i de Togores. Crític literari 1877-1961*. Tarragona: Diputació, 1990.

abasta el primer i el segon terç del segle XX i s'integra de documentació personal, correspondència rebuda i notes sobre biblioteques alemanyes preses pel mateix Montoliu. Existeix un altre llegat de Montoliu dipositat a la Biblioteca Pública de Tarragona.²⁵

— Josep Pin i Soler, escriptor (Tarragona, 1842-1927).²⁶ Només hi ha documentació personal diversa i correspondència rebuda, tot entre 1887 i 1915.

— Josep Porter i Rovira (Montblanc, 1901 - Barcelona, 1999),²⁷ llibreter que hi va vendre la seva correspondència personal i comercial (1929-1973) i una col·lecció de documents d'*España en el mundo* (s. XIV-XX).

— Joan Puig i Ferrer, escriptor i polític (la Selva del Camp, 1882 - París, 1956).²⁸ Al seu fons, d'entre 1938 i 1956, només hi consta correspondència rebuda i una obra de creació (*El pelegrí apassionat*). A l'Arxiu Històric de Tarragona també hi ha una col·lecció de documents de Joan Puig i Ferrer que aplegà el també selvatà Eufemià Fort i Cogul.

— Eduard Toda i Güell, bibliòfil, historiador i diplomàtic (Reus, 1855 - Poblet, 1941).²⁹ A partir

de 1920, Toda efectuà un seguit de vendes i donacions a favor de la BC, a través de les quals es formà el seu fons personal amb: una col·lecció de més de 3.000 volums (llibres hispànics impresos a Itàlia, traduccions italianes d'obres espanyoles i obres italianes referents a Espanya, de les quals destaquen les edicions dels segles XVI i XVII); col·lecció de manuscrits en llatí, anglès, castellà, català, francès, italià i altres llengües; manuscrits personals amb originals, documentació biogràfica i crítiques externes; cartells, principalment litogràfics, de propaganda de les eleccions angleses de l'any 1910. També cal destacar la Col·lecció Elzeviriana, procedent de la Biblioteca d'Eduard Toda, amb més d'un miler d'edicions dels segles XVI i XVII, majoritàriament dels Països Baixos, impreses als tallers d'Elzevier, Plantin i altres.

Altres arxius de l'àmbit de Barcelona

L'ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA (ANC)

L'Arxiu Nacional, és el primer arxiu de Catalunya i en el qual acabà el circuit del procés documental de

²⁵ *El llegat de Manuel de Montoliu. Biblioteca Pública de Tarragona. Inventari. [papers d'arxiu]*. [Tarragona: Biblioteca Pública, 2006].

²⁶ PIN I SOLER, Josep. *Antologia tarragonina*. A c. d. Josep Bargalló Valls i Magí Sunyer Molné. Tarragona: Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV. Diputació Provincial, 1982; *Actes del Simposi Pin i Soler. Tarragona, 26-28 novembre 1992*. A c. d. Francesc Roig i Josep M. Domingo. Tarragona: Diputació, Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV, Secció de Filologia i Història Literària, 1994; DOMINGO, Josep M. *Josep Pin i Soler i la novel·la. 1869-1892. El cicle dels Garriga*. Barcelona: Curial, 1996.

²⁷ PORTER I MOIX, Maria. "Josep Porter i Rovira 1901-1999. Notes per a una biografia". Dins: *Antoni Palau i Dulcet i Josep Porter i Rovira. Dos montblanquins apassionats pels llibres*. Montblanc: Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, 2007, 47-64.

²⁸ ROIG I FERRAN, Francesc. "Esbós humà de Joan Puig i Ferrer" i FORT I BUFILL, Xavier. "Joan Puig i Ferrer novel·lista de la Selva del Camp". *El Pont Alt*, La Selva del Camp, 14 (maig de 1992) 4-8 i 13-14, i GRAELLS, Guillem-Jordi *et alii*. *Puig i Ferrer. Cinquanta anys després*. Tarragona: Arola, 2008 (Morera, estudis locals; 15).

²⁹ FORT I COGULL, Eufemià. *Eduard Toda, tal com l'he conegut*. [Barcelona]: Abadia de Montserrat, 1975; GONZALVO I BOU, Gener. *Eduard Toda. La passió per Poblet*. Poblet / Tàrraga: [s.e.], 1998; CANO, Elisa (a. c. d.). *Bibliografia d'Eduard Toda i sobre Eduard Toda a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona*. Barcelona: Institut de Cultura, Arxiu Històric de la Ciutat, 2005; GONZALVO I BOU, Gener. *Eduard Toda i Güell (1855-1941) i el salvament del Monestir de Poblet, a través del seu epistolari*. Barcelona: Abadia de Montserrat, 2005; RIUDOR, Lluís. "Eduard Toda, viatger, egiptòleg i protector del patrimoni històric". Dins: *Una mirada catalana a l'Àfrica*. Lleida: Pagès, 2008, 175-199 i GONZALVO I BOU, Gener. *Correspondència entre Eduard Toda i Güell i Jaume Barberà i Escudero (1925-1941)*. Est. Intr. de Joaquim Capdevila i Capdevila. Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 2012.

l'Administració de la Generalitat. Es creà el 1980 i se li encomanà igualment la funció de salvaguardar el patrimoni documental català en oferir un espai idoni de conservació i facilitar-hi l'accés als investigadors. Una de les funcions adscrites és la de protecció i conservació del patrimoni documental català dispers i objecte d'interès històric. Des de 1995 té la seu a Sant Cugat del Vallès.³⁰

Així, custodia multiplicitat de fons personals d'arreu del Principat i, evidentment, n'hi ha una munió del sud. Sols per posar uns exemples, destacaríem els de:

- Jaume Aiguader i Miró, metge, periodista i polític (Reus, 1882 - Mèxic, 1943).³¹ El fons ocupa 1,2 ml, abasta de 1918 a 1942 i consta de documentació personal, acadèmica i bibliografia.³²
- Pau Casals Defilló, el més insigne dels nostres músics (el Vendrell, 1876 - Puerto Rico, 1973).³³ Del conjunt del fons cal destacar la correspondència, força interessant perquè, a banda de la més íntima mantinguda amb la família, recull el ventall de relacions que Casals va mantenir en els diversos àmbits de la cultura,

la política i la societat del seu temps. També reflecteix la seva activitat associativa i política amb diferents institucions culturals i sobretot amb la Generalitat republicana, l'exili, diversos partits polítics, i l'ajut prestat als refugiats i a les víctimes ocasionades per la Guerra Civil. El fons consta igualment de documents dels segles XVIII, XIX i XX, i abasta 143,8 metres (438 unitats d'instal·lació) de documentació textual, en paper, format llibrari i hemeroteca. Conté més de 10.800 imatges (el 90 % són positius en blanc i negre, uns 436 en color, i també hi ha contactes, diapositives i negatius), 257 dibuixos, 130 diplomes, 113 cartells, 600 postals, 140 fototípies, 9 fotolits, 154 impressions fotomecàniques, 156 plànols, etcètera, a més de centenars d'unitats de reproducció sonora en format de discos de vinil, cintes de casset, cintes magnetofòniques, pel·lícules, vídeos i CDs.

- Josep Conanglia i Fontanilles, polític, advocat i poeta (Montblanc, 1875 - l'Havana, Cuba, 1965).³⁴ A falta d'un inventari definitiu, hem de suposar que aquest fons, com la majoria dels

³⁰ *L'Arxiu Nacional de Catalunya. Una institució al servei de l'administració de Catalunya, de la societat i de la cultura*. [Barcelona]: ANC, 2000; CASIMIR, Martí. "L'estat dels arxius a Catalunya. L'Arxiu Nacional de Catalunya". *Lligall*, AAC, 1 (1987) 27-32 i Sans Travé, Josep M. "L'Arxiu Nacional de Catalunya". Dins: *Els arxius: l'experiència catalana*. Barcelona: AAC, 1995, 23-26.

³¹ POBLET, Josep M. *Jaume Aiguader. Una vida "amb Catalunya i per Catalunya"*. [Barcelona]: Teide, 1977.

³² CODERN I BOVÉ, Llorenç. "Els fons personals, familiars i empresarials de la família Rahola". *Arxius. Butlletí del Servei Artístic*, 8 (1995) 7-8.

³³ Alavedra, Joan. *L'Extraordinària vida de Pau Casals*. Barcelona: Aedos, 1963; CASALS, Enric. *Pau Casals. Dades biogràfiques inèdites, cartes íntimes i records viscuts*. Barcelona: Aedos, 1969; THARRATS I VILÀ, Josep. *Pau Casals. El català del segle*. Barcelona: Parsifal, 1994; *Pau Casals. La música per viure*. Dir. i coord. de Jordi Mateu; fot. de Pere Vivas i Jordi Puig. El Vendrell: Fundació Pau Casals, 1998; *Memorias de Pau Casals*. Transc. por Thomas Dozier; trad. al castellano por Antoni González Serrano. [Mataró]: Rogés Llibres, 2000; BALDOCK, Robert. *Pau Casals*. Trad. d'Enric Casassas Figueres. Badalona: Sàpiens, 2005; BAYÀ, M. Rosa. *La Vida de Pau Casals*. Barcelona: Eumo, 2006, i GUARRO TAPIS, Mercè. *Pau Casals. Records i vivències amb el mestre Pau Casals i Defilló*. Barcelona: l'autora, 2006.

³⁴ CONANGLIA I FONTANILLES, Josep. *Memorias de mi juventud en Cuba. Un soldado del ejército español en la guerra separatista (1895-1898)*. Madrid: Península, 1998; ROY, Joaquim. *Josep Conanglia i Fontanilles (Montblanc 1875 - l'Havana 1965). Patriarca del nacionalisme català a Cuba*. Tarragona: El Mèdol, 1999 i FERRÉ I TRILL, Xavier. "Engaños y errores del comunismo de Josep Conanglia i Fontanilles". *Aplec de Treballs*, CECB, Montblanc, 21 (2010) 71-88.

altres, ha de contenir, almenys, documentació familiar i correspondència.

— Bonaventura Gassol i Rovira, poeta i polític (la Selva del Camp, 1893 - Tarragona, 1980).³⁵ El seu fons s'integra de documentació personal i familiar, de la documentació produïda en funció de la seva activitat política (amb institucions, partits polítics, sindicats, federacions i entitats diverses), i literària (poesia, prosa i traduccions). És voluminosa la part de correspondència, amb cartes rebudes de nombroses personalitats del món de la cultura i de la política. També hi ha biblioteca i hemeroteca.

L'ARXIU HISTÒRIC MUNICIPAL DE BARCELONA

Conegut com a Casa de l'Ardiaca, aplega alguns fons de personalitats tarragonines d'interès:

— Josep Güell i Mercader, periodista i polític (Reus, 1840-1905).³⁶ En una quarantena de capses hi ha part de la seva correspondència i una col·lecció hemerogràfica de retalls de premsa, articles i cartes d'entre 1864 i 1903.

— Miquel González i Sugranyes, polític i historiador (Tarragona, 1838 - Barcelona, 1924).³⁷ Sis carpetes on es conserva la documentació que féu servir el titular per a l'elaboració d'algunes de les seves obres d'història.

— Josep Ixart i Moragas, crític literari (Tarragona, 1852-1895).³⁸ En 439 documents datats entre 1877 i 1897, s'apleguen la seva correspondència (el 87,5% del fons), cartes, articles manuscrits i retalls de premsa.

— Narcís Oller i Moragas, escriptor (Valls, 1846 - Barcelona, 1930).³⁹ Un total de 5.973 documents, entre 1833 i 1930, la major part dels quals (80%) són correspondència mantinguda pel titular. També hi ha més de 500 retalls de premsa, 345 documents familiars (carnets, certificats, factures) i, en quantitats molt menors, documentació de tipus laboral, manuscrits i de registre de drets d'autor. Hi ha alguns retrats.

Mots finals

És cert que amb les noves tecnologies la digitalització de la documentació pot afavorir la consulta, però d'altra banda la realitat arxivística de les terres tarragonines és molt diferent de la del segle XX: ara a cada capital comarcal hi ha un arxiu. La Biblioteca de Catalunya, durant la passada Guerra Civil, va recollir fons d'arxiu com els del Reial Col·legi de Tortosa (1534-1884) i també en va comprar: manuals notariais d'Alió, Figuerola del Camp, Puigpelat, Santa Coloma de Queralt (s. XIII-XIX) i part del fons dels comtes de

³⁵ FORT I COGUL, Eufemià. *Ventura Gassol. Un home de cor al servei de Catalunya*. Barcelona: Edhasa, 1979; AINAUD DE LASTRE, Josep M. *Ventura Gassol*. Barcelona: Nou Art Thor, 1984 (Gent nostra; 34) i FORT I BOFILL, Xavier. *Ventura Gassol. 1893-1990. Síntesi biogràfica amb motiu del seu centenari*. Barcelona: Fundació President Macià, 1994 (Biografies; 5).

³⁶ OLESTI. *Diccionari Biogràfic de Reusencs...*, I, p. 350-351; CORRETGER, Montserrat. "Josep Güell i Mercader. Les propostes literàries d'un republicà federal". *Dins: Cultura i literatura reusenca del segle XIX*. Reus: Centre de Lectura, 2005, 77-123; CORRETGER, Montserrat - Xavier FERRÉ (eds.). *Josep Güell i Mercader. Per amor al progrés*. Reus: Arxiu Municipal, 2007.

³⁷ VALLS I TABERNER, Ferran. "Miquel González Sugrañes". *Anuari. Institut d'Estudis Catalans*, VII (1921-1926) 307.

³⁸ ROVIRA I GÓMEZ, Salvador-J. *Josep Ixart i de Moragas i el seu entorn familiar. 1852-1895*. Tarragona: [Gabriel Gibert], 1989 i ROVIRA I GÓMEZ, Salvador-J. *Els Ixart del segle XX. Josep Ixart i de Moragas*. Tarragona: Gabriel Gibert, 1993.

³⁹ MORAGAS I RODÉS, Vicenç. Narcís Oller i de Moragas. La seva vida vista per un contemporani. Valls: Institut d'Estudis Vallencs, 1995 (Biblioteca d'Estudis Vallencs; 35).

Queralt (976-1840).⁴⁰ Si des de Tarragona la Generalitat ha retornat els fons notariais de Tortosa i Montblanc, per què no es pot plantejar el retorn de fons de Barcelona a la inversa? Si més no, iniciar una decidida política de digitalització que permeti disposar, al més aviat possible, de còpies d'aquests fons personals als arxius adscrits a la comarca o localitat d'on procedia el titular. Penjar aquestes digitalitzacions a la Xarxa també podria ser una bona solució. Hem de tenir en compte que molts d'aquests dipòsits no han estat fruit d'un desordre civil, sinó de la voluntat d'un donant familiar del titular. Això no deixa de constituir un cert, diguem-ne, "accident", atès que a pesar de la bona voluntat del donant i de la legitimitat del centre documental receptor, aquells fons personals rauen fora del seu territori natural, de procedència del titular. Un territori, pensem, que és on potencialment s'hi ha de trobar investigadors amb més interès per la consulta d'aquests fons pertanyents a fills locals.

A banda, sobre aquests grans centres documentals es poden fer algunes consideracions. La Biblioteca de Catalunya ha fet i està fent funcions d'arxiu, quan per a aquesta finalitat ja existeix des del 1980 l'Arxiu

Nacional de Catalunya, a Sant Cugat del Vallès. Personalment, crec que aquesta institució hauria de mantenir una delegació a Barcelona ciutat amb els fons històrics i deixar les instal·lacions del Vallès bàsicament per als fons administratius. Un altre problema és l'Arxiu de la Corona d'Aragó, que l'Estat espanyol hauria de traspasar a la Generalitat de Catalunya per tal com conté principalment l'Arxiu Reial, i la resta de fons aliens (per exemple, els notariais, els d'hisenda, etcètera) transferir-los als arxius corresponents.⁴¹ Per cert, cal tenir en compte que Barcelona no disposa encara avui dia d'un arxiu provincial.

El manteniment dels arxius es fa amb diners públics i cal racionalitzar-ne la gestió, apropar-los a la societat; la cultura és una eina bàsica per al seu progrés, i més en els moments actuals, on es fa necessari més que mai conèixer les nostres arrels per encarar amb força el nostre futur._

Josep M. T. Grau i Pujol

Arxiver

cecb@tinet.cat

⁴⁰ FONTANALS JAUMÀ, REIS I MONTSERRAT MOLINA EGEA. "Catàleg del fons de Queralt de la Biblioteca de Catalunya". *Recull*, ACBS, Santa Coloma de Queralt, 9 (2005) 7-67.

⁴¹ Vegeu el llibre col·lectiu de Ramon Planes, Laureà Pagarolas i Pere Puig, *L'Arxiu de la Corona d'Aragó un nou perfil per l'Arxiu Reial*. Barcelona, AAC, 2003 (Col·lecció Textos; 3), disponible a internet en el web de la referida associació professional, a la secció de publicacions (<http://arxivers.com>).

Casernes més ampliades per als Carrabiners

A finals de 1888, custodiava les costes i els territoris de frontera el Cos de Carrabiners, creat el 1829 i que després de la Guerra Civil seria incorporat a la Guàrdia Civil. Aquells dies, la Comandància de Carrabiners instruïa expedient en demanda de l'eixamplament de les casernes que tenien a Alcanar i a Vandellòs, en terrenys comunals.

AGDT, Actes, 1888, p. 320.

El Servei del Cadastre de Rústica

Prolegòmens

Prioritzar una fiscalitat moderna, actualitzada i ben dotada de recursos, per tal que rendeixi a l'hora d'incrementar la recaptació contributiva, ha estat sempre un dels objectius de tots els governs i de tots els règims polítics. Més encara a partir dels anys quaranta, quan el país tot just sortia dels efectes d'una Guerra Civil devastadora.

Per impulsar la modernització fiscal, el Govern del primer franquisme promulgà la Llei de 26 de setembre de 1941, a la qual va seguir la Llei de Reforma Tributària de 16 de desembre de 1941. Aquesta última obria la porta a l'estreta col·laboració amb l'Administració local, municipis i altres entitats descentralitzades, però sobretot amb les diputacions, en el seu paper d'ens coordinadors. El context que portà a la creació del Servei del Cadastre de Rústica consta en els primers expedients de la sèrie [\[B3-1A/28-1, 2, 4 i 8\]](#).

La contribució de Rústica i Pecuarià es feia sobre la base de la riquesa imposable assenyalada en els inventaris formats pels ajuntaments i les juntes pericals locals "a base de declaraciones de los propietarios, con toda la imperfección que el sistema pueda representar" [deia la memòria sobre la creació del Servei - [B3-1A/28-2](#) -]. La meitat d'Espanya estava pendent de Cadastre, concretament la meitat septentrional, "donde la parcelación minifundista y atomizada —en proporción comparativa con el Sur, de una a treinta o más parcelas en igualdad de superficie— aumenta terriblemente la dificultad de los trabajos". Aquesta situació canviava amb la Llei de 26 de setembre de 1941, "sobre la ordenación

de la contribución territorial rústica y pecuaria", que posava ordre cadastral a tota la geografia del país per tal d'aclarir la deficient estadística que existia. I ho feia amb una reforma de la composició de les juntes pericals de 1932, que d'aleshores ençà s'integrarien amb l'alcalde, un grup de propietaris nomenats a dit, afins al règim, i els acostumats representants de FET y las JONS [\[Fernández, 1978, 197\]](#).

Els primers anys, fins al 1944, aquesta col·laboració no sembla que resultés gaire rendible i l'Estat s'ho repensà. A través de la documentació, sembla entreveure's l'establiment d'una pugna politicojurídica impulsada per les diputacions, que no volien perdre el control sobre la tributació de rústica (i, menys encara, el percentatge que cobraven en la seva recaptació). El debat suscitat degué passar a l'àmbit social i part de la premsa se'n féu ressò, probablement atida per les mateixes autoritats locals. El 21 de novembre de 1952 consta la publicació al diari *Arriba* d'un article d'opinió sobre aquesta polèmica ("La cooperación de las Corporaciones Locales. El problema del Catastro de Rústica"), lògicament anònim, que esdevé botó de mostra.

Possiblement fruit d'aquesta pressió, l'Estat promulgà la Llei de 20 de desembre de 1952, sobre el Cadastre de Rústica, que autoritzava les diputacions a col·laborar amb els serveis centrals en la seva execució [\[Romero, 2001, 496, n. 15\]](#). L'Ordre de 19 de gener de 1953 desenvolupava aquesta llei, en fixava les condicions i establia les bases de la col·laboració: les diputacions recaptarien 4,8 ptes. per hectàrea de parcel·la cadastral, però no podrien arrendar el servei i haurien de fer servir personal propi o de l'Administració central. O sigui,

havien de muntar el seu propi servei d'Administració cadastral. La seguirien diverses ordres que marcarien el desplegament normatiu, i més al detall, d'allò que indicaven les lleis. L'Ordre del primer dia de febrer de 1954 establia les normes per a la formació dels nous cadastres de riquesa rústica sobre plànols topogràfics parcel·lars i sobre fotografia del terreny; d'altres, assenyalaven tarifes, costos, etcètera [B3-1A/28-4].

Organització del Servei

L'Ordre de 19 de gener de 1953 imposava el nomenament de set pèrits agrícoles i condicionava la duració del Servei a cinc anys. En l'àmbit de la Diputació de Tarragona, en la sessió de 20 d'agost de 1953 es va acordar la formació d'una comissió informativa del Cadastre de Rústica, que s'havia d'integrar d'un seguit de personal polític i funcionari: el president de la Diputació, el diputat d'Agricultura, Ramaderia i Repoblació Forestal, un altre diputat, l'enginyer en cap de la secció del Cadastre, el secretari de la corporació, l'interventor, l'administrador general del Servei i l'oficial major, "que actuará como secretario de esta Comisión y asesor jurídico de la misma" [B3-1A/28-1].

Des de 1941, la Diputació de Tarragona va comptar amb l'assessorament tècnic de l'enginyer Josep M. Sugrañes Perelló, que, en aquella sessió del 20 d'agost de 1941, fou nomenat administrador general del Cadastre. Consta a la documentació [B3-1A/28-2] la memòria sobre la creació del Servei, clarament definida en tres àmbits: l'organització (personal, recursos, local, material de treball), l'accés a la col·lecció de fotografies aèries del Ministeri d'Hisenda i l'elaboració de plans anuals de treball (que començarien amb la designació dels termes municipals de la demarcació, per a la qual cosa sol·licitarien l'entrega dels plànols parcel·lars i continuarien amb diversos informes sobre el desenvolupament del Servei).

El fons

Aquesta secció consta d'un total de 25 caps [B3-1A/28 a B3-1A/52], la primera de les quals custodia els expedients i la documentació derivada de l'organització del Servei, i les dues últimes, els tipus unitaris i relacions de valors provisionals (per partits judicials), tipus unitaris i taules de líquids imposables, i els resums per conreus, classes i superfícies de diversos termes municipals. La resta de caps contenen, per ordre alfabètic dels municipis, un expedient corresponent a cada un d'ells, relatiu als treballs de qualificació i classificació dels diversos cultius i aprofitaments; també les reclamacions i rectificacions sobre variacions jurídiques. Els tipus de documents que ens trobem són: impresos (del BOPT), oficis i minutes, certificats de la Junta Pericial (de compliment de terminis de convocatòries o de resolució de reclamacions), actes de reconeixement i de classificació dels conreus (aplegats en regadiu, secà i muntanya), actes de la Junta Pericial, relacions d'alteracions jurídiques (modificació o actualització de titulars), relacions de reclamacions, resolució de reclamacions i informes facultatius.

DIPUTACIÓN PROVINCIAL DE TARRAGONA
SECCIÓN DE CATASTRO DE LA RIQUEZA RÚSTICA
PROVINCIA DE TARRAGONA ALBIOL

Término municipal de **ALBIOL**

PARCELA TIPO

Calificación: Algarrobo
 Extensión: 1-60-50 hectáreas
 Clase local: segunda
 Clase de la provincia: 17
 Número del polígono: 7
 Propietario: José Coche 204g
 Pago o parcel: Mas de Carnesó
 Líderes: N. parcela 16, E. Camino Mas de Gibert, S. parcela 56, O. " 16

CARACTERÍSTICAS

Altitud: 230 m.
 Exposición: medioña
 Irrigación: —
 Clima: mediano
 Naturaleza, estructura, constitución del terreno, color, profundidad de la capa arable, calidad del suelo: —
 Sistema de cultivo y subdivisión de los productos: —

Distancia al poblado, kms: 6
 Vías de comunicación: Carretera
 Distancia al mercado, kms: 6
 Disponibilidad de brazos: mediana
 arillosos sueltos con pisadas color blanquecino. poca profundidad suelo.
 labores tracción animal. Cavadó a mano.

FORMA DE EXPLOTACION DE LA TIERRA Y DEL VUELO

En explotación directa: —
 En arrendamiento: —
 En aparcería: —
 Valor en renta: —

Valores en venta diversos según transacciones últimas:
 Oculación de superficie:
 Oculación de riqueza:

ESPECIE	CANTIDAD			PLANTAS FRUITÍFERAS	En la parcela	En hectáreas
	Árboles	Cultivos permanentes	Por hectárea			
Número					160	100
Distancia entre plantas					10 m.	
Mon. H. lloza					10 m.	
Productos principales						
Mon. secundario						

Tarragona, de ... de 195... El Ingeiero

[B3-1A/29-3]

La informació que ofereix aquest conjunt documental gira al voltant de les parcel·les rústiques i dels seus propietaris. S'hi acostuma a trobar la relació de veïns (existents, reclamants), amb expressió de les parcel·les en propietat, la referència del polígon, l'extensió de la seva superfície (en àrees i hectàrees) i els cultius i tipus d'explotació que tenien. Algunes de les parcel·les comptaven amb la seva pròpia fitxa dins l'expedient, una fitxa de cartró dur, impresa, on constava: la identificació de la parcel·la, el conreu que contenia, l'exten-

sió, el nom del/s propietari/s, les afrontacions, les característiques (altitud, clima, irrigació, límits amb la carretera, tipus de sòl), el tipus d'explotació, els productes, etcètera.

A la primera capsa hi consta un interessant quadre resum, amb diversos bifolis, que detalla els municipis de la demarcació, amb expressió de la seva superfície i dels diferents tipus de conreus que s'hi troben.

Pueblos	Regadio								cano								Montes			Superfície Total	
	Hortals ras	Canales	Aculla ras	Fruitals	veïnals	Vinya	Alfalfa	Almendra	Avellanols	Oliver	Aculla ras	Alfalfa	Vinya	Alfalfa	Almendra	Fruitals	Pinar	Montes	Rasos		
Alguarcia	49	4	22		718	825	3	254		35	75						719	1616	2488	6820	
Albiñana	9				312	325	149	28		2	102						173	328	222	1710	
Albiol	2	3			174					157							500	455	315	1933	
Alcanar	221				7	72	1970	24					714	41			2	1011	75	4612	
Alcover		64	211		294	218	613	173		318	730						148	876	661	4299	
Alcover	49	50		47	5	3	564	1									1	96	3	1815	
Alcixar			170		8	45				1400	246						133	6	483	2491	
Alfara	40				152	1				77	707						1385	2214	1648	2544	
Alforja	80					30				1600	116						100	720	1124	3670	
Alió		2	13		130	192	62	148			42	69					2	3	2	671	
Almóster	1		7	1		7	12			160	20			147	100		10	79	41	582	
Altafulla	33				163	78	133	56		18	68						7	10	66	632	
Amèlia de Mar					34	36	1108	63		5200								60	3188	6629	
Amposta	926	4732			54	17	2										Enguina	724	211	3057	11599
Arbol	18		2		100	10	2			90	3						105	688	220	1768	
Arbós	7				552	390	7	57		3	74						3	32	75	13	1213
Argentera	10				10	8				130	17				39			95	642		951
Artes		39			235	114		53			437							71	1087	1380	4066
Asó		24			912	383		275			9	1642					Fr. Tanc	198	956	2474	6676
Baños	7	3	2		364	232	24	132		58	87							33	97	116	1155
Barberá		40			725	668		105			25							83	410	393	2498
Batea		42			1910	1400		560			1725							2800	3250	1300	12577
Bellmunt	5					318		18		14	27							30	250	229	891
Bellveí	8				253	142	45	37		2	74							55	116		738
Bonifallot	46				38	51	132	356			88							558	1413	971	4060
Bonissard		121			112	261	45	232			541							48	258	489	2196
Bisbal de Falset	15					221		31			410							167	304	257	1405
Bisbal del Panadés	12				108	59	42	73		18	113							12	5		443
Blancafort		3			377	232		67			96							106	190	298	1369
Bonastre					87	154	49	33		103	211							54	638	926	2365
Borjas del Campo			195		4	20								395				41	121	10	786
Bot		38			352	620	075	196			520							131	428	852	3237
Botarell	10	30	43		101	346	37			95								8		25	1168
Bràfim	4	2			50	292	92	44			65							12	1	1	607
Cabacés	12	33			214	159		50			470							370	718	1005	3041

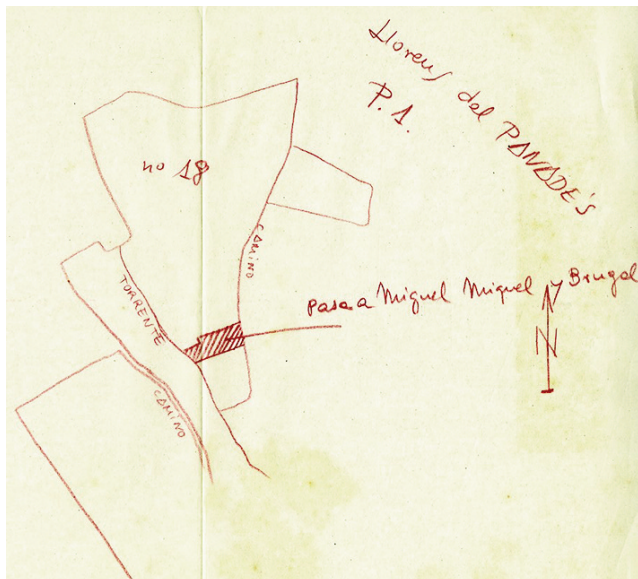
[B3-1A/28-6]

Com a nota curiosa, cal destacar l'existència, en alguns documents de cada expedient, de la corresponent empremta del segell municipal. Són els segells que emprava cada ajuntament als anys cinquanta, amb l'emblema o escut municipal. La majoria són diferents dels que utilitzaren després de la Transició i,

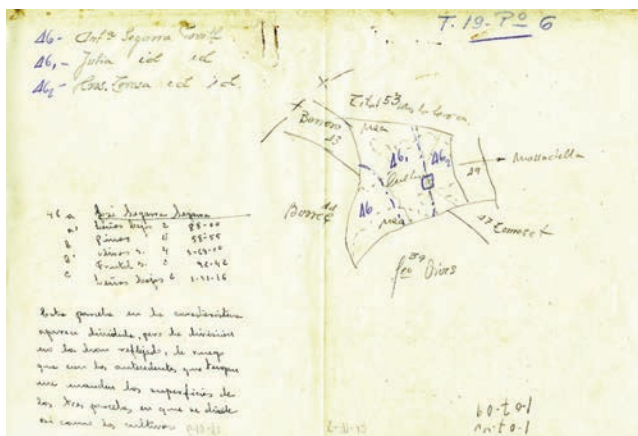
més encara, dels que es farien amb l'escut municipal fet oficial per Governació de la Generalitat, a partir dels anys vuitanta. Aquests segells constitueixen un conjunt documental i artístic ric i notable. La majoria d'empremtes es conserven molt bé i són d'una gran plasticitat i bona visibilitat.

Col·leccions gràfiques

En els expedients no s'hi troba cap mena de representació gràfica, llevat de l'excepcionalitat que representa la necessitat d'elaborar un croquis puntual per indicar la situació i les afrontacions d'una parcel·la concreta.

[B3-1A/39-4]

[B3-1A/41-1]

Ara bé, la secció compta amb dos importants col·leccions d'imatge gràfica: els plànols cadastrals i les fotografies aèries.

PLÀNOLS CADASTRALS

A la memòria de creació del Servei de Cadastre [B3-1A/28-2], la Diputació tenia clar que un dels objectius més importants era traçar plans anuals de treball, dins dels quals resultava vital començar amb la designació dels termes municipals. Per dur-ho a terme, es preveia sol·licitar als ajuntaments els plànols parcel·laris, com va ser. Tots els plànols de la col·lecció, en realitat còpies xerografiades, porten una diligència al darrere que acredita que és còpia fidel de l'original.

Es tracta de centenars de còpies de plànols, una per cada polígon, i agrupats en dossiers que corresponen a cada terme municipal, ordenats alfabèticament. Cada dossier pot contenir un nombre determinat de còpies de plànols, des dels quatre que contenen els corresponents als Garidells o Maspujols, fins als quatre-cents cinquanta de Tortosa, sense altre motiu que una necessitat tècnica concreta o una atomització major o menor de la propietat d'aquell terme. Estan desats en quaranta-quatre carpetes que ocupen 4 metres lineals de prestatgeria. A l'encapçalament de cada un d'ells hi consta un titular ben gros, "INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL", i a sota, "MAPA NACIONAL TOPOGRÁFICO PARCELARIO", amb l'expressió, a cada costat, de la província i el terme municipal (esquerra) i del núm. de polígon (dreta).

Els originals són de diferents dates, la majoria dels anys quaranta i cinquanta, però també n'hi ha alguns de les dècades anteriors, a partir de 1911 (de 1911 a 1923, 1926, 1930-1936, 1941-1957). Les mides del suport paper on està xerografiada la còpia del plànol poden anar del simple bifoli (46 x 64 cm) fins a l'acostumada de 74 x 97 cm. Les escales planimètriques emprades són tres: 1:2.000, 1:500 i 1:25.000.

PLANIMETRIA AÈRIA

Un dels tres àmbits de la memòria sobre la creació del Servei del Cadastre [B3-1A/28-2] que marcaven la immediata agenda d'actuació era l'accés a la col·lecció de fotografies aèries del Ministeri d'Hisenda, objectiu del tot imprescindible, ja que en aquells temps "la fotografía aérea proporciona medios ideales para la confección rápida y económica de un Catastro total".

Hem d'entendre que la Corporació se'n sortí, ja que, a més de tirar endavant el Servei, a l'Arxiu General s'ha conservat la col·lecció de fotografies aèries reclamades, sota l'enunciat de l'empresa: "T.A.F. TRABAJOS AÉREOS Y FOTOGRAFÍAS; C/ Maestro Nicolau, 6 - BARCELONA; C/ Muntaner, 175 - BARCELONA".

Es tracta de vint carpetes que contenen les fotografies aèries dels polígons cadastrals, ordenades alfabèticament per municipis. Són d'entre juny de 1955 i abril de 1956 (llevat d'un grup de seixanta —de mida inusual, 5 x 47,3—, que són de maig de 1969 [C 13, municipi de Tarragona], i d'un altre de vint-i-nou que són d'abril de 1954 [C 19, municipi d'Aitona]). La majoria mesuren 50 x 50 cm (1.031, el 88,89 %), i

també n'hi ha de 35 x 50 cm (51 —4,35 %—), de 23 x 23 cm (31 —2,64 %—) i de 5 x 47,3 cm (60 —5,12 %—). En total són 1.173 fotografies aèries.

Sara Pérez Rodríguez

Manel Güell

Bibliografia

FERNÁNDEZ, 1978

FERNÁNDEZ NAVARRETE, Donato. "La evolución histórica de la Contribución Territorial Rústica". *Agricultura y Sociedad*, 8 (1978), 183-209.

ROMERO, 2001

ROMERO VELASCO, Miguel. "Un nuevo concepto de catastro rústico para la política agraria del futuro". Dins: CARRASCO PORRERA, Ángel; CARRETERO GARCÍA, Ana (coord.). *El derecho agrario entre la agenda 2000 y la ronda del Milenio*. Actas del VIII Congreso Nacional de Derecho Agrario, Toledo, 16 y 17 de noviembre de 2000. Conca: Universitat de Castella-La Manxa, 2001, 489-510.

En defensa de la llengua... basca

A la segona meitat del segle XIX ja hi havia lluites de les nacionalitats de l'Estat espanyol per assolir la participació plena de l'idioma en l'ensenyament. El primer dia de juny de 1885 el consistori provincial, en sessió plenària, acordava "Suplicar a los cuerpos colegisladores que, como interesa la Comisión provincial de San Sebastián, se modifique el principio absoluto de exclusión del vascuence en las Escuelas públicas, caso de que se consigne tal precepto en el nuevo proyecto de Ley de Instrucción pública".

AGDT, Actes, 1885, p. 33.

Mostra del fons de l'Ajuntament de Vinebre, a l'ACRE

L'exposició ha pretès, a través de la mostra d'alguns dels documents pertanyents als fons documentals cedits per l'Ajuntament de Vinebre a l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre, donar a conèixer part del patrimoni documental del municipi. S'inaugurava dissabte dia 4 de maig de 2013 i plegava el següent dia 25, i fou muntada a la sala annexa al consultori mèdic municipal de Vinebre.

L'exposició "Una mostra del patrimoni documental de Vinebre" s'ha elaborat a partir de la selecció de documents de diversos fons custodiats a l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre (ACRE), com ara el de l'Ajuntament, el de la família Domènech-Martí, el del Centre Instructiu Democràtic —posteriorment anomenat Grupo Instructivo Recreativo de Educación y Descanso—, i el del Jutjat Municipal, tots ells de titularitat municipal. Per tant, la mostra que us presentem pretén, a partir de la tria d'alguns dels documents cedits a l'ACRE per l'Ajuntament, difondre'n una petita part amb voluntat de donar a conèixer el patrimoni documental de la vila als visitants de l'exposició i, paral·lelament, mostrar el potencial informatiu dels documents d'arxiu.

De tots aquests fons n'hem fet una selecció documental a través de la qual pretenem donar a conèixer diverses unitats documentals que conformen el patrimoni de la vila de Vinebre, com per exemple la creació l'any 1909 de la Junta Local de Plagas del Campo; un expedient de l'any 1863-1864 per confeccionar l'allestament dels mossos que havien d'anar al servei

militar; la requisita de moneda republicana per canviar-la a través del Tribunal del Canje Extraordinario del Banc d'Espanya; un amillament de mitjans del s. XIX; el projecte de construcció d'una presa a Garcia a inicis dels anys seixanta del s. XX; les pel·lícules mostrades l'any 1958 al cinema de Vinebre i el cost; l'enterrament i els llegats derivats de la mort de Dolores Castellví i Domènech, habitant de Ca Don Joan l'any 1900; un conflicte territorial entre José de Martí Cardeñas i José Antonio Cervelló a la partida de Ribé per la crescuda del riu Ebre entre 1876 i 1879, i un expedient judicial.

L'ACBP presenta un catàleg virtual

El fons dels marquesos d'Alfarràs (1157-1609) - Llinatge Desvallés va ser presentat el dimecres 3 de juliol de 2013, a les 10 h, a la seu de l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès, a través del catàleg virtual que ha elaborat el seu personal.

L'ACBP col·labora en l'exposició fotogràfica "Rebobinem"

La Comissió del barri de França del Vendrell va presentar, el dia 7 de juliol de 2013, l'exposició fotogràfica "Rebobinem", en el marc de la Festa del Pa Beneït. L'objectiu de la mostra és recordar com ha evolucionat el barri al llarg del segle XX i commemorar el 125è aniversari del Pont de França. L'exposició fotogràfica ha comptat amb la col·laboració de l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès, La Lira Vendrellenca, l'Auditori Pau Casals, Riembau i Copisteria Sprint.

En l'acte d'inauguració tingué lloc l'espectacle itinerant *Viatgem al passat - 125è aniversari del Pont de França*, que recreà la recepció oficial de l'obra del pont que va tenir lloc el 15 d'agost de 1888.

L'exposició restà oberta del 7 al 14 de juliol de 2013, al local de la Lira Vendrellenca, al Vendrell.

El patrimoni documental de Perafort i Puigdelfí

El divendres dia 12 de juliol de 2013, a les 19 h, tingué lloc a l'Espai Cultural Polivalent de Puigdelfí (c. Nou, 32) la inauguració de l'exposició "Patrimoni documental de Perafort i Puigdelfí. Identitat i memòria". L'exposició aplegà una selecció de documentació escrita i iconogràfica provinent de l'Arxiu Municipal de Perafort, de l'Arxiu Històric de Tarragona i altra de cedida per particulars, que aportava una interessant perspectiva de la història de Perafort i Puigdelfí. Va col·laborar en la mostra el Consell Comarcal del Tarragonès.

Llibres antics de Conesa

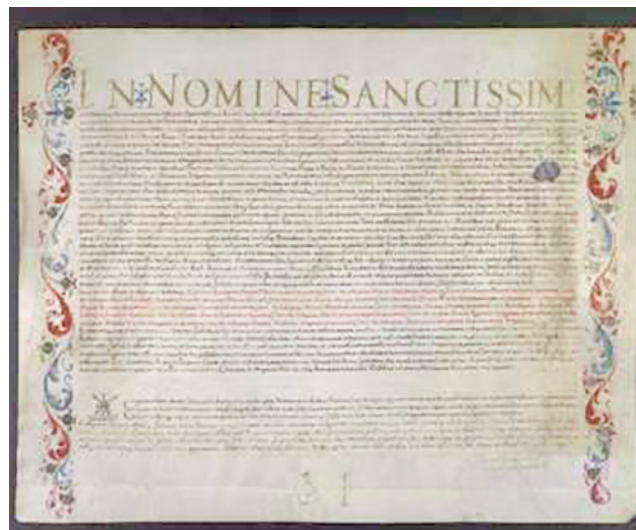
El passat 20 de juliol de 2013, a les 19 h, al local social de Conesa es van presentar els llibres de la Cort del

Batlle de 1593-1809 i del capbreu de 1686 de Conesa, recentment restaurats. L'acte, que va ser organitzat per l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà i l'Ajuntament de Conesa, va anar a càrrec de l'arxivera Lali Albareda, tècnica de l'Arxiu, i de la restauradora Núria Vila.

Exposició de documents antics a l'ACBE

L'Arxiu Comarcal del Baix Ebre va organitzar la mostra "Documents del segle XVI". L'exposició, a la sala d'exposicions de l'ACBE, es pogué visitar del 18 al 21 de juliol de 2013, i aplegà importants exemples de l'escriptura de la dissetena centúria, així com també dels formats, la redacció i el tipus de suport.

El ric i voluminós fons històric documental de l'Ajuntament de Tortosa del període baixmedieval i modern que custodia l'Arxiu permet reconstruir bona part de la història de la ciutat i comarques. La iniciativa va sorgir per complementar la Festa del Renaixement, i ha consistit en una selecció de documents significatius del segle XVI que seran exhibits a l'Arxiu, amb l'objecte de poder atansar-nos una mica més a la societat renaixentista del moment.

Pergamí del segle XVI. Arxiu Comarcal del Baix Ebre (ACBEB).

Mostra sardanística a Sant Jaume dels Domenys

Del 27 al 30 de juliol de 2013 va romandre oberta al públic l'exposició "La sardana al Vendrell: dels orígens a la difusió internacional d'un símbol. 65è aniversari dels Dansaires del Penedès". La mostra va ser muntada a la Casa de Cultura de Sant Jaume dels Domenys, i va ser organitzada per l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès, amb la col·laboració de l'Ajuntament de Sant Jaume dels Domenys i del Consell Comarcal del Baix Penedès.

L'objectiu de la mostra era donar a conèixer com va arribar la sardana a la vila del Vendrell i quins personatges hi participaren, i il·lustrar la trajectòria dels Dansaires del Penedès des de la seva fundació l'any 1946 fins a l'actualitat, destacant la seva tasca de projecció internacional de la sardana arreu del món.

Bombes al Priorat, una mostra de 1938

El passat 28 de juliol de 2013 tingué lloc la inauguració de l'exposició "Bombes al Priorat, estiu de 1938", que va romandre oberta fins a l'11 de setembre. Estigué oberta al públic muntada a l'Absis del Castell de Falset, i va ser organitzada per l'Arxiu Comarcal del Priorat. Va comptar amb la col·laboració de l'Ajuntament de Falset, el Consell Comarcal del Priorat i la Biblioteca Salvador Estrem i Fa de Falset.

Conferència organitzada per l'ACCB

El dia 20 d'agost de 2013, a les 20 h, la sala dels Merlets del Castell de Santa Coloma de Queralt va ser l'escenari en el qual Josep M. Porta i Balanyà, director de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, va pronunciar la conferència "La defensa de les llibertats: de la Guerra dels Segadors al Decret de Nova Planta (1640-1716)". L'organització de la conferència va anar a càrrec de la comissió organitzadora de les Festes de la Minerva i de l'ACCB.

Exposició a l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre

El 6 de setembre, a les 19.30 hores, la Sala Polivalent de l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre (c. Antoni Gaudí, 23, Móra d'Ebre) acollí la inauguració de la mostra "70 anys de la construcció d'un símbol. El pont d'arcades entre Móra d'Ebre i Móra la Nova". El nucli central de l'exposició, que pretenia explicar el procés de gestació i construcció de la infraestructura, estava format per un reportatge fotogràfic de l'enginyer Josep Lloberas Roca, que va participar en la seva construcció. <http://cultura.gencat.cat/arxius/acre>

Conferència sobre l'ACRE

El dimarts 17 de setembre, a Flix, l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre va col·laborar en el IV Curs Coneguem la Ribera d'Ebre, en el marc del qual va poder escoltar-se la xerrada "L'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre. Un centre al servei de l'Administració pública, la gestió del patrimoni documental i la difusió cultural". El curs estava organitzat pel Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre i l'Associació Cultural La Cana de Flix. Per a més informació: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acre>

Dades meteorològiques a l'Arxiu Municipal de Cambrils

La Casa de Sant Josep dels germans de la Salle, de Vinyols i els Arcs, ha cedit a l'Arxiu Municipal de Cambrils tres lligalls d'estadístiques meteorològiques obtingudes entre els anys 1972 i 1989, per tal que estiguin disponibles a través del seu servei de consulta pública. La Casa de Sant Josep està ubicada al terme municipal de Vinyols i els Arcs, i des de la seva fundació l'any 1928 (inicialment, com a noviciat i geriàtric dels germans de la Salle) ha mantingut uns lligams molt estrets amb Cambrils, especialment amb l'escola de la congregació. L'espaiós edifici principal (de tres cossos, grans fileres de finestres i dos patis interiors) va ser dissenyat l'any 1925 per l'arquitecte tarragoní Josep Maria Pujol de Barberà, com a annex al mas de l'Oliveró, que havia estat construït dècades abans per un indià. Des d'aleshores, l'edifici i els seus jardins i horts han sofert ben poques modificacions i s'observa perfectament des de diferents punts de la zona. L'estació meteorològica va ser instal·lada a la Casa de Sant Josep a la dècada de 1950, i durant quaranta anys un dels germans de la casa va recollir diàriament les dades de pluviometria, pressió atmosfèrica, temperatura i vents dominants. Si bé els primers anys les anotacions es feien en documents que

no es conservaven, des de 1972 es va encetar la sèrie de quaderns estadístics que ara s'han cedit a l'Arxiu Municipal de Cambrils.

Des de l'any 1996, l'estació de la Casa de Sant Josep forma part de la Xarxa d'Estacions Meteorològiques amb el nom U6-Vinyols i els Arcs. En l'actualitat, les dades es recullen automàticament, s'envien al Servei Meteorològic de Catalunya i es poden consultar al web d'aquesta institució. Amb la cessió d'aquests lligalls d'estadístiques es facilita el coneixement de la meteorologia al Baix Camp a finals del segle XX.

L'ACP organitza la presentació de la revista *Lo Violí*

El dissabte dia 30 de novembre de 2013, a les 12.30 h, es presentava a la Biblioteca Salvador Estrem i Fa, de Falset, el núm. 15 de la revista local *Lo Violí*. L'acte va ser organitzat per l'Arxiu Comarcal del Priorat, conjuntament amb el Centre d'Estudis del Priorat.

Cessió del Fons Fotogràfic Chinchilla

L'Arxiu Municipal de Tarragona va organitzar el dimecres 13 de novembre de 2013 l'acte de signatura del conveni de cessió, per part de Ramon Segú Chinchilla, del Fons Fotogràfic Chinchilla. Gerard Chinchilla Berenguer va obrir el seu establiment a Tarragona l'any 1913, ara fa cent anys, al carrer Sant Francesc. Després de la Guerra Civil, es traslladà al núm. 75 de la Rambla Nova. El fotoperiodisme i les fotografies d'estudi i retrat marquen les característiques professionals d'aquesta nissaga de fotògrafs que fou continuada per Ramon Segú Palau i, posteriorment, per Ramon Segú Chinchilla. L'acte de signatura del conveni de cessió del fons tingué lloc a les 18.30 h, a la sala d'actes de

l'Arxiu, ubicada a la segona planta del Magatzem 2 de la Tabacalera, a l'av. Vidal i Barraquer, s/n.

L'ACBP organitza una conferència

El 27 de setembre, a les 19 hores, el professor Mariano Barriendos Vallvé, del departament d'Història

Moderna de la Universitat de Barcelona, va pronunciar la conferència "L'aiguat catastròfic de Sant Miquel (1913). Estudi dels efectes al Vendrell i reconstrucció general de l'episodi d'inundacions a Catalunya". L'acte va tenir lloc al Centre Cívic L'Estació, del Vendrell, va ser organitzat per l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès i va comptar amb la col·laboració del Consell Comarcal i de l'Ajuntament.

Siurana de Prades al s. XIX, entre la fallida, la fil·loxera i l'agregació

Els petits municipis, en temps de la fil·loxera, van esdevenir més vulnerables que mai. Amb els seus poc més de 150 habitants, una economia agrària de subsistència i la plaga de la fil·loxera a sobre, Siurana entrà en un període de franca recessió, amb una evident morositat arrossegada, almenys des de l'agost de 1878. La Diputació li havia incoat procediment de constrenyiment i el 22 d'agost de 1879 desestimava la petició del seu Ajuntament de retirar-lo; el cert és que al municipi no li era possible satisfer més de la quarta part dels dèbits, i confiaven en el dret de condonació de la quota de l'impost de consums de 1874-1875. El març de 1884 la Diputació concedia a l'Ajuntament una moratòria de tres anys perquè satisfés els dèbits a la caixa provincial. Cinc anys després la situació no havia millorat, ans al contrari; el febrer de 1889, la Diputació va haver de nomenar un comissionat perquè anés fins a Siurana a formar d'ofici els comptes municipals, cosa que indica que entre els veïns del lloc, com ja hem dit, d'economia agrària de subsistència i deprimida, no hi hauria ningú amb les garanties suficients per fer-los quadrar. La situació financera de l'Ajuntament siuranenc es trobava en franca regressió. L'octubre de 1889 tramitava dos expedients importants, el d'autorització per establir nous arbitris extraordinaris per tal d'eixugar el dèficit municipal, i el de condonació de la meitat de la contribució territorial, sobre la base dels perjudicis causats per la fil·loxera. Per combatre aquesta plaga, el 28 de juliol de 1890 una real ordre autoritzava la constitució d'un sindicat de defensa contra la fil·loxera, subvencionat amb 5.000 pessetes anuals, que estaria format pels municipis de Siurana, la Morera i Cornudella de Montsant. Amb aquesta situació de crisi agrària i d'impossibilitat financera, no resulta estrany que vagin apareixent a les actes de la corporació provincial contínues referències al fantasma de l'agregació de Siurana al terme municipal de Cornudella. La primera referència és de mitjan abril de 1889, quan ja hi havia un expedient en tràmit. Hem dit "fantasma de l'agregació" perquè el tema es va polemitzar a Siurana, fins al punt que, davant del grup pro agregació, va sorgir espontàniament un grup opositor a l'agregació, que el febrer de 1890 va elevar instància a la Diputació per anul·lar el procés.

AGDT, Actes, 1878, 224; 1879, 354, 362; 1884, CP, 160; D, 17; 1889, CP, 25, 88, 271-272; D, 80; 1890, CP, 29, 184, 186; 1891, CP, 265.

Recensions

GRAU I PUJOL, Josep M. "El patrimoni documental de la Conca de Barberà que hauria de retornar". *El Foradot*, Montblanc, 80 (setembre-octubre de 2013), 19.

Aportació valenta del que fou un dels primers arxivers de la Xarxa d'Arxius que desenvolupà la Generalitat de Catalunya a partir de la seva creació als anys vuitanta. Grau fa seva la doctrina de la dispersió documental i lamenta la situació que impera als arxius catalans (protegida per una política injusta de patrimonialització localista malentesa), que té el seu cas més pregon en els anomenats "papers de Salamanca". Però sense sortir de Catalunya trobem casos similars, en essència, i exposa els principals dèficits documentals que, en aquest sentit, presenta l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà. Amb seu a Montblanc, tot i haver vist recuperats els protocols notariais del districte, l'ACCB encara és susceptible de rebre més fons documentals que, per adscripció humana i territorial, li pertocarien i que, en canvi, rauen custodiats en altres arxius. Així, lamenta que no s'hi trobin els fons municipals de l'Espluga de Francolí, Santa Coloma de Queralt o Sarral, "per allò dels localismes malentesos dels polítics de torn". Més pregon és el cas dels volums de la Comptadoria d'Hipoteques del corregiment de Montblanc, actualment a l'Arxiu Històric de Tarragona, fons registrals que complementen els notariais i que són d'enorme importància per als investigadors d'història econòmica. I que també es complementen amb els del Registre de la Propietat, encara per traspasar.

La centralització administrativa imposada pels governs franquistes va suposar la perpetuació del fenomen de la dispersió documental. A l'Arxiu Històric Nacional

d'Espanya, amb seu a Madrid, es custodien els fons dels monestirs de Poblet i Santes Creus, dels quals, fins avui, només s'han aconseguit les còpies microfilmades. Còpies que, per cert, guarda l'Arxiu Nacional de Catalunya, a Sant Cugat del Vallés. Aquest arxiu també conté el fons personal del polític i escriptor Josep Conangla i Fontanilles, que "no va retornar a Montblanc, tot i les gestions...".

A tall d'epíleg, Grau fa una crida a les autoritats competents per tal de posar les coses al seu lloc i demana la implicació de la societat civil, tot recordant que "els arxius són cultura i la cultura és la que fa avançar un país".

ANGLÈS SANAHUJA, Jordi. "Catàleg dels testaments del segle XVII conservats a l'Arxiu Parroquial de Santa Maria de Montblanc". *Podall* [en línia], 2013, núm. 2, p. 190-203. Disponible a <www.tinet.cat>.

En els anys setanta del segle XX, un grup de joves dirigits per Francesc Bonastre Bertran van fer la classificació de l'Arxiu Parroquial de Montblanc, part destacada de la qual consistia a ordenar cronològicament els testaments. En general, l'estat de conservació de la documentació és òptima. Bona part de testaments són en quart i la resta en mida foli. En redactaren una fitxa i els van guardar en caixes als prestatges de l'arxiu. Aquesta feina prèvia va permetre posteriorment, i sota la supervisió de l'arxiver Josep M. Grau i Pujol, treballar la col·lecció compresa entre 1600 i 1679: descriure el contingut dels documents, desdoblegar-los, guardar-los en una camisa de paper i numerar-los per

localitzar-los. De cada un se n'aixecà la corresponent fitxa descriptiva, la qual es compon dels camps següents: nom i cognoms del testador, data del document, nom dels pares, ofici, naturalesa, observacions i número de registre.

La base de dades s'ha elaborat amb el programa informàtic Excel, amb el qual es pot filtrar per cognoms o data i facilitar la recerca. En la confecció de la base de dades s'ha comptat amb la col·laboració de Jordi Moreno Rovira, tècnic informàtic, el qual ha ajudat a entrar dades.

Al final hi consta, en format apaïsat, el quadre amb les principals dades de cada testament. La relació nominal és interessant per als estudis genealògics, en haver-se perdut els llibres d'òbits de l'època moderna de Montblanc en la darrera Guerra Civil.

[GRAU I PUJOL, Josep M. "Inventari de la col·lecció de documents de la família Gassol-Andreu de Montblanc \(1880-1915\)". *Podall* \[en línia\], 2013, núm. 2, p. 204-221. Disponible a <\[www.tinet.cat\]\(http://www.tinet.cat\)>.](#)

Descripció i comentari de la documentació privada de la família Gassol-Andreu de Montblanc recuperada en un mas d'Alcover. Aquest fons fa referència concreta a Joan Gassol Andreu, comerciant, banquer i propietari,

natural de Cervera però resident a Montblanc. La tipologia documental del fons versa, en primer terme, sobre la transmissió del patrimoni familiar, amb abundants testaments i èpoques de legítimes. En segon terme, la documentació mostra la gestió que se'n fa a través de les hipoteques i préstecs sobre immobles, majoritàriament finques urbanes i rústiques situades a Montblanc i Barcelona ciutat. Hi ha molts poders, pòlisses d'assegurances contra incendis, factures i inventaris. És escassa la correspondència, i la documentació de caire judicial es limita a un plet. Destaca l'inventari detallat del magatzem de tabacs de Montblanc, interessant per les expenedories de tabac i per les oficines de correus i telègrafs del districte.

Aquesta mena de documentació permet conèixer minuciosament el nombre de paper oficial, timbrat comú, timbrat judicial i paper d'ofici per als tribunals, usats habitualment pels magistrats, jutges, notaris, secretaris d'ajuntament, procuradors, advocats i la resta de personal funcional. Hi consten igualment nombroses lletres de canvi, pagarés, contractes de lloguer, fulls de pagament a l'Estat (per multes o tràmits administratius), timbres mòbils, postals, de telègrafs (i, així mateix, targetes postals i fulls per a telegrams).

L'article acaba amb la reproducció a tot color d'una quinzena d'imatges de timbres, sobres i segells de l'època, i amb l'inventari-catàleg complet del fons._

La Diputació tenia cura del patrimoni monumental

Que la Diputació va tenir, de molts anys enrere, competències per a la conservació i manteniment de monuments, ho demostra per exemple un extracte de la memòria de Construccions Civils, que el 6 de novembre de 1888 apuntava uns "Servicios prestados en la conservación y restauración artística de los monumentos declarados Nacionales a cargo del Ministerio de Fomento".

AGDT, Actes, 1888, p. 55.

Sumaris

ANC. Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya, núm. 35 (juny de 2013) [<http://www20.gencat.cat/docs/msi-cultura/ANC/Documents/arxiu/ANC35.pdf>]: **Editorial**: “El món educatiu usuari de l'Arxiu: de l'acció educativa a l'acció cultural” (1-2). **Temes**: PÉREZ LATRE, Miquel. “El fons Joan Escofet i Palau, autèntic tresor” (2-6); GISBERT BEL, Montserrat. “Ramon de Rialp i el *regiment de cavalleria Subies* (1705-1713)” (6-9); TERRADELLAS PRAT, Enric. “La Ciutat de Repòs i de Vacances, urbanisme i arquitectura durant la Segona República” (9-12); REVERTÉ, Pilar. “L'SDANC: deu anys al servei de l'educació” (12-16). **Noticiari**: PÉREZ LATRE, Miquel. “L'arxiu de redacció d'*El País Cataluà* ingressa a l'ANC” (16-17); CRUELLAS I SERRA, Rosa M. “L'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC) participa a la Jornada: «Compromisos de qualitat amb els ciutadans a les unitats d'informació»” (17) i “L'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC) renova el certificat de qualitat d'acord amb la norma ISO 9001” (17-18); BERENQUER CUNILLERAS, Marc-Aureli. “A través del CERCANC ja es pot consultar el catàleg de la sèrie econòmica del fons de la Junta de Museus de Catalunya” (18-19); CRUELLAS I SERRA, Rosa M. “Una millora a la biblioteca de l'Arxiu Nacional de Catalunya: la incorporació del programa de gestió bibliotecària «Millenium»” (19); PENELO WERNER, Susana. “La catalogació del fons hemerogràfic Joan Masot” (19-20); REVERTÉ VIDAL, Pilar. “El Servei Didàctic de l'ANC participa en la conferència internacional *Collecting Ideas, The Idea of Collecting*” (21) i “Se celebren a l'Arxiu Nacional de Catalunya les *IV Jornades Educació i Arxius*” (21-22). **Publicacions** (22-23). **Ingressos** (23-28). **Agenda** (28).

L'Arxiu t'informa. Butlletí de l'Arxiu Municipal de Cambrils, [www.cambrils.org], núm. 25 (novembre de 2013): “Cambrils. Nus històric de comunicacions” (1); MARTÍ HENNEBERG, Jordi. “El projecte de connexió directa de Cambrils a Reus (1885)” (2-3); “El document protagonista. Ordre sobre el servei de bagatges (1781)” (4).

Butlletí Informatiu de l'Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya [www.arxivers.com/publicacions/butlleti-de-l-associacio]

cio/butlleti-de-laac.html], Núm. 108 (abril-juny de 2013): **Editorial**: “La ineludible transició digital dels arxivers-gestors de documents” (1-2); **El vocal informa**: QUEVEDO, Carles. “Perspectives i propostes en formació” (3); FOLCH, Sara. “Projectes i objectius de la Vocalia de Treball” (4-5); MERCADÉ, Gerard. “Nous formats en les publicacions de l'AAC-DG” (5). **Notícies**: LLOVERAS, Patrícia. “El Congrés d'Arxivística de Catalunya. *Arxius, Identitat i Estat*” (5-7). **De l'arxiu a l'arxiver**: JIMÉNEZ, Joan Antoni. “De professió, arxiver sanitari” (7-8). **La Junta informa** (8). Núm. 109 (juliol-setembre de 2013): **Editorial**: “Transparència i accés a la informació pública: oportunitats de negoci al *back-office*” (1-3). **El vocal informa**: SERRA I SERRA, Jordi. “Projectes i objectius de la Vocalia de Recerca” (3-4); TÀPIAS, Olga. “Pla de Comunicació de l'AAC-GD” (4-5). **Notícies**: ARXIVERS SENSE FRONTERES. “Projecte d'organització i accés als documents i arxius dels règims repressius a lberoamèrica” (5); MERCADÉ, Gerard. “El president de l'Associació d'Arxivers participa en la inauguració de l'Arxiu Comarcal de la Terra Alta” (6); BATLLEM, Núria. “IV Jornades Educació i Arxius” (6-7); COLOMER, M. Assumpció; SOLÀ, Fina. “Seminari Ètica, Transparència y Democràcia” (7). **De l'arxiu a l'arxiver**: QUIJADA BOSCH, Joan Maria. “Tècnic de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona” (7-8). **La Junta informa** (8). Núm. 110 (octubre-desembre de 2013): **Editorial**: “La necessària dimensió internacional de l'arxivística catalana” (1-3). **El vocal informa**: MARTÍNEZ, Betlem. “Principals objectius i projectes de la Vocalia d'Activitats (2013-2017)” (3-4); VAS, Juanjo. “Principals objectius i projectes de la Vocalia de Serveis (2013-2017)” (4); MERCADÉ, Gerard. “Nou any, nou format del *Butlletí Informatiu de l'Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya* i nou Consell de Redacció” (5). **Notícies**: MARTÍNEZ, Betlem. “Jornada sobre Transparència en la Contractació Pública” (5); SAAVEDRA, Pau. “L'Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals (OPATL) va celebrar la seva reunió anual a Girona” (6); RUIZ, Vicenç. “Escó 136: un exercici de transparència parlamentària que cal aprofitar” (6); ESCODA MÚRRRIA, Coia. “Curs Com elaborar un pla estratègic de comunicació de l'arxiu a les xarxes socials” (6-7); GRUP DE TREBALL DE

DOCUMENTS I ARXIVS D'EMPRESA. "Curs Conservació i Eliminació de Documents d'Empresa" (7). **De l'arxiu a l'arxiver:** CASELLAS I SERRA, Lluís-Esteve. "Cap de la Secció de Gestió Documental i Arxius de l'Ajuntament de Girona" (7-8). **La Junta informa** (8). **Núm. 111 (gener de 2014): Editorial:** "El fons de l'editora Esther Tusquets: un molt mal exemple" (1-2). **El vocal informa:** FOLCH, Sara; SERRA, Jordi. "Estudi sobre la situació i el mercat laboral dels professionals de l'arxivística i la gestió de documents a Catalunya" (3); MINUERA, Marta; VAS, Juanjo. "L'Associació aprova les noves tarifes per a l'any 2014" (3-4); QUEVEDO, Carles. "La detecció de necessitats formatives del col·lectiu professional per a l'any 2014" (4-5); TÀPIAS SÁNCHEZ, Olga. "Actualització de les dades dels socis de l'AAA-GD" (5). **Destaquem:** LORENTE, Anna. "Seminari sobre Principis i Requisits Funcionals per a Documents en Entorns d'Oficina Digital" (6-7); LOPERA, Santi; BRUGUÉS, Irene. "La Declaració Universal sobre els Arxius (DUA), una eina internacionalitzadora" (7-8); IBARRA, Ricard. "Arxius i drets humans. El cas de l'Arxiu Històric de la Policia Nacional de Guatemala (AHPN)" (9). **La proposta:** FERRER, Joan. "Fins al 15 de febrer, l'exposició «La renovació de l'escola pública: de l'Empordà a tot Catalunya (1900-1939)» a l'Arxiu Històric de Girona" (10). **De l'arxiu a l'arxiver:** "Maria Pau Gómez Ferrer. Arxius Generau d'Aran" (11). **La Junta informa** (12). **Núm. 112 (febrer de 2014): Editorial:** "La feblesa del Sistema d'Arxius de Catalunya" (1-2). **El vocal informa:** QUEVEDO, Carles. "Ja està disponible la formació continuada de l'AAC-GD per a l'any 2014" (3); SESMA, Mònica. "Un arxiu, dos clics, tres imatges compartides" (3-4). **Destaquem:** LLOVERAS, Patricia. "Albert Villaró, Premi Josep Pla" (4-5);

SERRA, Jordi. "Jornada: El dret a l'oblit a Europa" (5-7); BIARGE, Alberto; GUARDIOLA, Arnau. "Desena sessió dels Espais de Gestió del Coneixement" (7); LOPERA, Santi; GARCIA, Olga. "Exposició «El Daguerre de Sants: Memòria d'un barri» a l'Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc. Acte d'inauguració de la placa commemorativa i de l'exposició" (8-9); FERRER, Joan. "La restauradora Dolors Velasco imparteix una sessió de formació sobre la neteja, conservació i restauració de paper i pergami a l'Arxiu Històric de Girona" (9-10); BERNAL, Àngels. "Lligall 36" (10-11). **La proposta:** FLORES, Montserrat. "Entorn 1900" (11-13). **De l'arxiu a l'arxiver:** "Jordi Enfedaque i Novell. Servei d'Arxiu Municipal de Sant Carles de la Ràpita" (14-15). **La Junta informa:** (15). **Núm. 113 (març de 2014): Editorial:** "L'abast del protocol de col·laboració amb l'Oficina Antifrau de Catalunya i el compromís social" (1-2). **El vocal informa:** MARTÍNEZ, Betlem. "El 8è Laboratori d'Arxius Municipals" (2). **Destaquem:** BERMEJO BARBA, Scheherazade. "Curs Com fer un petit projecte de digitalització" (2-3); GONZÁLEZ, David. "Curs Fotos en conserva. Mitjans casolans per a conservar els teus records, a l'Arxiu Històric de Sabadell" (3-4); FLORES, Montserrat. "Presentació del *Lligall 36* a l'Arxiu Històric de Tarragona" (5-6). **Dossier 1714: ARXIU HISTÒRIC DE LA CIUTAT DE BARCELONA.** "Exposició «Després d'Utrecht. Una Barcelona sentenciada, 1713-1714»" (6-8). **La proposta:** GUARDIOLA, Arnau. "Jo faig el carrer. Joan Colom, fotografies 1957-2010. Museu Nacional d'Art de Catalunya. Fins al 25 de maig de 2014" (8-10). **De l'arxiu a l'arxiver:** "Joan Pérez i Ventayol. Arxiu del Consell Comarcal del Vallès Occidental. Arxiu Comarcal del Vallès Occidental" (10-11)._

Un metge d'empresa... militar

Un facultatiu indispensable per al reconeixement dels quintos era el metge militar que havia d'examinar-los per veure si tenien cap minva o defecte físic que afectés la seva aptitud militar. A l'últim quart del segle XIX i principis del XX, el reconeixement de quintos era competència de la Diputació, la qual llogava els serveis d'un galè per examinar-los. El 1887 va ser el cas del doctor Josep Porta, nomenat el 24 de març anterior per tal d'efectuar els reconeixements, cosa que féu entre el 5 i el 19 d'abril següents. "A razón de cinco pesetas diarias", li pertocava cobrar una retribució total de 92 ptes. per 14 dies de feina. Tanmateix, havent estat nomenat del 24 de març al 20 de juny, els seus havers s'hagueren de quadruplicar fins a les 440 ptes.

AGDT, Actes, 1887, p. 228.

Premsa

“El Arxiu del Port de Tarragona inicia su digitalización para facilitar la consulta”. *Diari de Tarragona* (02-07-2013), 6.

“L'Arxiu de la Ribera posa a disposició el fons de Vinebre”. *Diari de Tarragona* (07-07-2013), 28.

MILLÁN, M. “L'Arxiu Comarcal del Montsià reobre després de sis mesos tancat”. *Diari de Tarragona* (10-07-2013), 22.

CABRÉ, Jordi. “Fotografía en sepia digital. El Centre d'imatges de Tarragona (CIT) amplia su fondo en la red con 8.650 reproducciones que abarcan los últimos años del siglo XIX y buena parte del XX”. *Diari de Tarragona* (24-07-2013), 7.

“El bombardeo del Priorat de 1938 en una exposició”. *Diari de Tarragona* (26-07-2013), 20.

ORTEGA, Pedro. “El archivo fotográfico Chinchilla”. *Diari de Tarragona* (11-11-2013), 24.

“Pura historia en imágenes. El fondo fotográfico Chinchilla será cedido hoy a la ciudad”. *Diari de Tarragona* (13-11-2013), 8.

BASELGA, José M. “Un historiador encuentra los primeros diarios de El Vendrell. «El Vendrellense» se publicó durante siete meses de 1890. Se conocía que existía, pero nunca se habían logrado ejemplares”. *Diari de Tarragona* (13-11-2013), 16.

“El «Fons Chinchilla» ya es de la ciudad”. *Diari de Tarragona* (14-11-2013), 6.

SABATÉ, Josep. “El Archivo Diocesano financia su digitalización con mecenazgos”. *Diari de Tarragona* (30-11-2013), 14.

Arriben les neveres

A finals de setembre de 1925 una nova indústria feia la seva aparició a Espanya: la dels frigorífics. Les autoritats encara no ho veien gaire clar i no les tenien totes “en cuantos problemas envuelve la industria del frío...”. A aquest respecte, una Reial ordre de 30 de setembre de 1925 disposava que tots els interessats potencials en aquesta nova indústria (municipis de més de 30.000 habitants, cambres de comerç, indústria i navegació, associacions generals de ramaders, Foment del Treball, lligues de productors, companyies de ferrocarrils, etcètera) enviessin informació sobre quatre punts en concret: 1) millor utilització dels productes naturals, “especialmente de sustancias alimenticias empleando las bajas temperaturas, y no solamente por lo que respecta a su conservación en depósitos, sino también a su distribución, transporte, venta y consumo”; 2) nombre i resultats de les instal·lacions frigorífiques ja existents; 3) solucions més convenients per al desenvolupament d'aquesta indústria, i 4) garanties i auxilis que creuen que hauria de prestar l'Estat.

BOPT, núm. 240, de 10-10-1925, p. 2.

El bloc verge del Carme del Serrallo

A mitjan segle XX, en la postguerra, el franquisme era conscient que calia reconstruir el parc d'habitatges malmès i es va mostrar sensible envers la realitat urbanística de les classes més desprotegides. D'aquí nasqueren un seguit d'iniciatives urbanístiques com la construcció de les anomenades Cases Barates, per a obrers (febrer de 1940); la Casa Bloc, en el seu dia Grupo de Alegría y Descanso (maig de 1941), o el grup d'habitatges Maria Josepa Massanés, conegut com les Cases dels Mestres (1945), avui derrocades per deixar espai al local d'El Corte Inglés. A partir de 1946 s'iniciava la construcció d'habitatges protegits a Torreforta i també la Ciutat Jardí, un conjunt de cases xalet a la Via Augusta i al passeig de Sant Antoni.

Dins d'aquest marc de foment urbanístic s'ha d'incardinar l'obra del bloc Verge del Carme, un conjunt d'habitatges, austers i senzills, que representaven, juntament amb la Casa Bloc, la més genuïna mostra de l'arquitectura racionalista a Tarragona. Finançada per l'Instituto Social de la Marina, la primera fase de l'obra anà a càrrec de l'arquitecte Josep Anton Coderch i les restants de Joan Zaragoza Albi, i s'executaren entre 1950 i 1954. Es tractava d'habitatges estructurats en blocs de tres plantes, amb dos pisos per planta, de tres habitacions, rebedor i cuina que donava al saló principal, sense passadissos. Són blocs de disposició còncava que encaren la façana a llevant, en dues files d'edificació.

La indústria del paper imprès el 1925

A mitjan setembre de 1925 l'Estat tenia enllestit un cens gremial de tots els establiments de la demarcació provincial dedicats a la indústria i el comerç del paper imprès, això és: fabricants de paper, editors, llibreters, impressors, gravadors, relligadors, etcètera. Els resultats de la província de Tarragona revelaven l'existència d'un total de 67 negocis del llibre: 18 (el 26,8 %) a Tarragona i 18 més a Reus, 14 (20,8 %) a Tortosa, 10 (14,9 %) a la Riba (tots paperers), 3 (4,4 %) a Valls, 3 més al Vendrell i 1 (1,5 %) a Ulldecona. Entre Tarragona i Reus ja feien més de la meitat dels agremiats de la província. Pel que fa al tipus d'establiment, el més abundant era la impremta, amb 43 negocis (el 64,1 %), seguia la fàbrica de paper (totes a la Riba), amb 10 (14,9%), i al darrere els relligadors i els llibreters, amb 7 cada un (10,4 % - 20,8 %). Malgrat que Reus acollia fins a 16 establiments d'impremta, contra els 11 que acollien Tarragona i Tortosa, respectivament, la capital del Baix Camp només registrava una casa de relligació, mentre que a les altres dues ciutats n'hi havia un total de 6. No hi havia més negocis que relliguessin llibres a la demarcació, malgrat que Valls i el Vendrell tenien, cada una, dues imprentes i una llibreria.

BOPT, núm. 240, de 10-10-1925, p. 4.

Fitxa tècnica

Fons/col·lecció: Fons d'imatge de l'AGDT

Suport: Paper baritat de bromur de plata

Resolució: 1.797 x 1.070 píxels

Cromia: B/n

Títol: "Bloc de la Verge del Carme (Serrallo)"

Datació: 18 de juliol de 1950

Autoria: Niepce

Procedència: Reportatge

Descripció: Mostra la façana del bloc del darrere, a l'entrada pel carrer de Salou.

Geogràfic: El Serrallo de Tarragona

La imatge de la fotografia mostra aquesta perspectiva de disposició còncaua d'uns blocs encara per acabar (se'n veuen els balcons sense reixes). El dia de la

solemne inauguració fou el 18 de juliol de 1950. Al davant encara s'estava aixecant la segona filera de blocs, i el carrer estava sense pavimentar ni enllumenar.

Rifa benèfica lleonesa

El 13 de juliol de 1888 un acord de la Diputació acceptava els cent tiquets de la rifa que els havia enviat la corporació provincial de Lleó. La rifa estava destinada a la derrama per pal·liar la desfeta causada pels temporals de muntanya d'aquelles comarques espanyoles.

AGDT, Actes, 1888, p. 216.

En la segona fotografia que reproduïm apareixen les autoritats locals en sortir de l'església de Sant Pere després d'assistir als oficis religiosos per beneir la inauguració del bloc de pisos, no gaire lluny d'allí. A la porta d'accés s'hi poden veure, en primera fila, d'esquerra a dreta: Alberto Díaz de Brito, president de la

Diputació (i darrere seu, el rector de la parròquia, Mn. Joan Anglès); Francisco Labadie Otermín, governador civil; Benjamín de Arriba y Castro, arquebisbe; Enric Olivé Martínez, alcalde de Tarragona, i al final, un regidor company de consistori que està parlant a aquest últim (probablement José María Hernández García).

Fitxa tècnica

Fons/col·lecció: Fons d'imatge de l'AGDT

Suport: Paper baritat de bromur de plata

Resolució: 1.797 x 1.070 píxels

Cromia: B/n

Títol: "A la sortida de l'ofici religiós pel Bloc de la Verge del Carme (Serrallo)"

Datació: 18 de juliol de 1950

Autoria: Niepce

Procedència: Reportatge

Descripció: Mostra l'entrada de l'església de Sant Pere amb un seguit d'autoritats locals.

Geogràfic: El Serrallo de Tarragona

La tercera i última fotografia mostra el governador Francisco Labadie Otermín posant una primera pedra de l'obra, pertanyent als darrers blocs encara per construir. S'observa com un obrer l'assessora i ajuda en la difícil operació i com la resta del seguici d'autoritats

s'ho estan mirant a una distància prudencial. Entre les personalitats més destacades d'aquella jornada també s'hi van trobar: Alejo David Bilbao, representant del marquès de Valterra, comissari director de l'Institut Social de la Marina; Joaquín Cañada, governador mili-

tar accidental; Sr. Bravo, president de l'Audiència Provincial; Sr. Pardo, delegat d'Hisenda; Joan Noguera Salort, vicepresident de la Diputació (i l'any següent, president); Julio Martínez Rocas, sotscap provincial del Movimiento; Josep Placa Flos, regidor i president de la Confraria de Pescadors; Dr. Martín, cap de Sanitat;

Sr. Agudé, president accidental de la Junta de les Obres del Port; Antoni Soler Morey, conseller provincial de FET i diputat (i l'any 1962, president); Sr. Aromir, delegat provincial de Sindicats, i diversos regidors i tinents d'alcalde com Pau Olivé Sanromà, Ramon Magarolas Sanet, Salvador Fa Saltó o Esteve Meseguer Gil.

Fitxa tècnica

Fons/col·lecció: Fons d'imatge de l'AGDT

Suport: Suport baritat de bromur de plata

Resolució: 1.797 x 1.070 píxels

Cromia: B/n

Títol: "Primera pedra al Bloc de la Verge del Carme (Serrallo)"

Datació: 18 de juliol de 1950

Autoria: Niepce

Procedència: Reportatge

Descripció: Mostra els esforços del governador civil de Tarragona en posar la primera pedra de l'obra.

Geogràfic: El Serrallo de Tarragona

Diputació Tarragona

DIPUTACIÓ
POSEM
L'ACCENT

www.dipta.cat